

รัฐธรรมนูญ ฉบับเจตนาารมณั้ประชาชน

2550
235
60

โดย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961165129

รัฐธรรมนูญ

ฉบับเจตนารมณ์ประชาชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ ๑	๑
๐ คำชี้แจงเบื้องต้นประกอบข้อเสนอแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐	๒
๐ สรุปสาระสำคัญการแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ นำเสนอโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	๕
ส่วนที่ ๒	๗
๐ ความคิดเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ต่อร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.	
● หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของประชาชน	๘
● หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย	๒๓
● หมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ	๒๓
● หมวด ๖ รัฐสภา	๓๒
● หมวด ๑๐ ศาล	๔๑
● หมวด ๑๑ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ	๔๓
● หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น	๔๖
ภาคผนวก	๕๕
ก. บทส่งท้าย	๕๖
ข. แถลงการณ์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย ต้องเป็นของประชาชน โดย ประชาชน เพื่อประชาชน	๖๐

ส่วนที่ ๑

★ คำชี้แจงเบื้องต้น

ประกอบข้อเสนอแก้ไขปรับปรุง

ร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

★ สรุปสาระสำคัญการแก้ไขปรับปรุง

ร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

นำเสนอโดย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คำชี้แจงเบื้องต้น

ประกอบข้อเสนอแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

(๑) การยึดอำนาจ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๙ ประกาศเจตนารมณ์ไว้ชัดเจนเป็นที่รู้กันโดยทั่วไปว่าเป็นไปเพื่อปฏิรูปการเมืองและจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ภายในปี ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ถูกยกเลิกไป แสดงเจตนารมณ์ปฏิรูปการเมืองไว้เช่นกันว่า

“.....เป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดจนทั้งปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ.....”

โดยสาระก็คือ เป็นหลักการและแนวทางปฏิรูปเปลี่ยนแปลงโดยยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่คิดเอา นิกเอา หรือใช้อ้างอิงหลักวิชาการและอุดมการณ์กันอย่างเลื่อนลอย หากแต่เป็นการสะท้อนถึงสภาพความเป็นจริงที่ภาคประชาชนได้ถูกกระทำการลิดรอน และบั่นทอนทำลายสิทธิเสรีภาพ ยิ่งความสูญเสียรุนแรงนานปีการ และเป็นบ่อเกิด ของการทุจริตคอร์รัปชันอย่างกว้างขวางรุนแรงขึ้นโดยลำดับ ดังเป็นที่ทราบกัน

(๒) ประเด็นจึงอยู่ที่ว่าจะกำหนดหลักการแนวทางปฏิรูปการเมืองในกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ๒๕๕๐ นี้อย่างไร เพื่อให้พัฒนาการทางการเมืองของไทยได้มีความต่อเนื่องและสอดคล้องกับการแก้ปัญหาที่อุปถัมภ์ขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ อันเป็นเหตุให้เจตนารมณ์ส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนต้องกลายเป็นหมันไปในที่สุด

จากแง่มุมประสบการณ์ปฏิบัติงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชี้ให้เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมว่า ความล้มเหลวของการปฏิรูปการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่

เจตนาารมณ์และบทบัญญัติรัฐธรรมนูญต้องถูกเหยียบย่ำทำลายมาโดยตลอด จนอาจกล่าวได้ว่าถึงขั้นรัฐประหารรัฐธรรมนูญ! การควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐต้องล้มเหลวจากการครอบงำทำลายด้วยวิธีการต่างๆ ภาคประชาชนต้องขาดที่พึ่งและไม่เข้มแข็งพอที่จะผลักดันให้รัฐธรรมนูญได้มีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง

ในขณะที่ภาคประชาชนคนชั้นกลางมีการตื่นตัวเรียนรู้สามารถมีบทบาททางการเมืองในระดับหนึ่ง แต่ภาคประชาชนส่วนใหญ่ระดับรากหญ้าตามท้องถิ่นต่างๆ ต้องตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบเป็นเบี้ยล่างถูกขังขัง ผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ รวมทั้งทรัพยากรท้องถิ่นถึงขั้นเป็นการบั่นทอนและคุกคามต่อชีวิตและคุณภาพชีวิต จนจำเป็นต้องลุกขึ้นมาต่อต้าน ต่อสู้กลุ่ลามาทั่วประเทศ เพราะเหตุจากความไม่เอาใจและไม่เป็นธรรมของฝ่ายบ้านเมือง ทั้งในส่วนตัวนำทางการเมืองและข้าราชการประจำ

(๓) ความล้มเหลวทางการเมืองในช่วงสิบปีที่ผ่านมาจึงไม่ใช่เพียงเพราะเหตุจากตัวกฎหมายรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ หากแต่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความล้มเหลวของระบบการถ่วงดุลอำนาจในระบบกลไกสถาบันการเมืองระดับชาติ โดยเฉพาะระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ ทั้งนี้ด้วยเหตุขาดการถ่วงดุลจากระดับท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยประชาชนส่วนใหญ่ พร้อมทั้งฐานทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้รับรองไว้ในรูปของสิทธิชุมชนท้องถิ่น เพียงแต่ขาดพลังทางเศรษฐกิจ การเมืองที่จะเอื้ออำนวยให้สิทธิเสรีภาพที่ว่ามีได้มีผลบังคับที่เป็นจริง

ดังนั้น หัวใจและปมปัญหาการปฏิรูปการเมืองครั้งนี้ย่อมไม่อาจมองและเข้าใจเป็นอย่างอื่นไปได้ นอกจากการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นหลัก และทำให้สิทธิของประชาชนและชุมชนปรากฏผลเป็นจริง

ในขณะเดียวกัน โดยโครงสร้างและกระบวนการทางสังคมการเมืองในระดับท้องถิ่นเอง ก็ตกอยู่ในสภาพปัญหาจากช่องว่างและความลักลั่นขัดแย้งระหว่างระดับการจัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับระดับชุมชนย่อย ซึ่งมีความหมายมีความสำคัญโดยตรงต่อการปกป้องรักษาบูรณาภาพความมั่นคงและคุณภาพของฐานทรัพยากรส่วนต่างๆ ของประเทศ รวมถึงการดำเนินวิถีชีวิตในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นศักยภาพสร้างสรรค์ต่อกระบวนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ประเด็นก็คือ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นยังจะต้องให้เป็นกระบวนการเชื่อมโยงผสมผสานไปด้วยกัน ระหว่างสิทธิชุมชน กับการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะในระดับตำบลซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอยู่โดยธรรมชาติ

(๔) ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงนำเสนอข้อคิดเห็นเพื่อแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ โดยเน้นหนักไปที่เรื่องของหลักการสิทธิชุมชนและกระบวนการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ตามหลักการที่ได้เคยนำเสนอต่อทั้งประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ และประธานคณะกรรมการธิการร่างรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๐ โดยหวังว่าจะได้รับการหยิบยกขึ้นพิจารณาประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามความรับผิดชอบของบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในขณะเดียวกัน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ยังเน้นหนักในการประมวลข้อเสนอจากเจตนารมณ์ภาคประชาชนในการนำเสนอข้อบัญญัติที่มีนัยสำคัญต่อพัฒนาการประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชนให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งในการเพิ่มเติมบทบัญญัติใหม่ และแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญ

(๕) ข้อเสนอแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จากเจตนารมณ์ของประชาชน เพื่อประชาชนฉบับนี้ จึงประกอบด้วย ๒ ส่วนใหญ่ ๆ คือ :-

๕.๑ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยครอบคลุมทั้งเรื่องของสิทธิชุมชนในหมวด ๓ ส่วนที่ ๑๒ และหมวด ๑๔ ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเพิ่มบทมาตราเพื่อให้หลักการและขอบข่ายสิทธิชุมชนมีความสมบูรณ์ขึ้น พร้อมทั้งให้เนื้อหาสาระของสิทธิชุมชนได้มีความเชื่อมโยงผสมผสานไปด้วยกันกับเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนปรับปรุงให้เรื่องราวของการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ครอบคลุมกว้างขวางขึ้น รวมทั้งสิทธิและโอกาสในการพัฒนาตนเอง

นอกจากนี้รวมถึงบทมาตราที่จำเป็นต้องแก้ไขเพื่อป้องกันผลกระทบที่เป็นการบั่นทอน ลิดรอนสิทธิชุมชน และเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะหมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในส่วนที่ ๖ แนวนโยบายด้านการต่างประเทศ กับหมวด ๔ เกี่ยวกับคณะรัฐมนตรี

๕.๒ ประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงโดยรีบด่วน คือ การเพิ่มเติมบทบัญญัติ และสาระสำคัญว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค ให้ขยายครอบคลุมกว้างขวาง และทั่วถึงต่อกลุ่มบุคคลภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะผู้เสียเปรียบในสังคม เช่น กลุ่มคนพิการ คนชรา กลุ่มชนเผ่าและชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ติดเชื้อ กลุ่มผู้ใช้แรงงานทั้งมวลในฐานะผู้ทำงาน ฯลฯ

นอกจากนี้ก็เป็นข้อเสนอแก้ไขบทมาตราต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบไปถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนและพัฒนาการประชาธิปไตย จุดใหญ่ใจความเพื่อป้องกันมิให้หลักสำคัญที่ว่านี้ต้องถดถอยลงไป แทนที่จะส่งเสริมให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ซึ่งรัฐธรรมนูญ “ฉบับประชาชน” ๒๕๔๐ ได้วางพื้นฐานไว้เป็นอย่างดีอยู่แล้วในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ที่มาขององค์กรอิสระ และการเลือกตั้งวุฒิสภาโดยตรงของประชาชน ฯลฯ

สุดท้าย จำเป็นต้องย้ำว่า ข้อคิดเห็นและข้อเสนอต่าง ๆ เหล่านี้เป็นผลมาจากการเปิดเวทีสาธารณะรับฟังความคิดเห็นของภาคประชาชนระดับรากหญ้าทั่วทุกภูมิภาค ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ปฏิบัติมาอย่างสม่ำเสมอในช่วงสามปีเศษที่ผ่านมา มิได้คิดนึกเอาเองโดยลำพัง ทั้งนี้ด้วยหลักการที่ว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับภาคสังคม และประชาชนต่างก็มีส่วนสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในเป้าหมายและกระบวนการพัฒนาสิทธิเสรีภาพของประชาชนอันเป็นหัวใจของพัฒนาการประชาธิปไตย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐

สรุปสาระสำคัญการแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

นำเสนอโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

โดยที่ข้อเสนอการแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ นี้ แม้จะมุ่งเน้นไปที่เรื่องการเพิ่มพูนสมรรถนะสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของภาคประชาชน โดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น แต่ก็ครอบคลุมไปทั่วทั้งตัวร่างรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จึงเห็นสมควรสรุปให้เข้าใจถึงประเด็นหลัก ๆ และบทมาตราที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังนี้

๑. การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

เป็นการแก้ไขปรับปรุงโดยเชื่อมโยงหมวด ๓ สิทธิเสรีภาพของประชาชน ส่วนที่ ๑๒ ว่าด้วยสิทธิชุมชน (มาตรา ๖๕ - ๖๖) กับหมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา ๒๗๒ - ๒๘๑) เพื่อเป็นช่องทางให้ชุมชนฐานทรัพยากรอันหลากหลายตามสภาพโดยธรรมชาติกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลได้ผสมผสานเข้าเป็นระบบอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยไม่เป็นการบั่นทอนสิทธิและอัตลักษณ์ชุมชน โดยแก้ไขปรับปรุงให้ :-

๑.๑ ตัดมาตรา ๖๕ เดิมแตกออกเป็น ๒ มาตรา และเพิ่มวรรคในมาตรา ๖๖ ให้มีองค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อมที่มีรายละเอียดชัดเจนขึ้น

๑.๒ แก้ไขหมวด ๑๔ ทุกมาตรา เพื่อรองรับสิทธิชุมชน เน้นเจตนารมณ์การปกครองตนเอง ส่งเสริมการประสานร่วมมือระหว่างชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีคณะกรรมการนโยบายการกระจายอำนาจเป็นองค์กรอิสระ ปรับปรุงสภาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารกิจการของท้องถิ่น สิทธิการจัดการศึกษา และในประการสำคัญ การส่งเสริมและปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ และคุณภาพสิ่งแวดล้อม อันเป็นต้นทุนทรัพยากรและภูมิปัญญาของประเทศ

๒. บทมาตราที่มีผลกระทบต่อเจตนารมณ์การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ๒ หมวดใหญ่ๆ คือ :-

๒.๑ หมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ส่วนที่ ๖ ว่าด้วยแนวนโยบายด้านการต่างประเทศ มาตรา ๘๑ วางกฎเกณฑ์การจัดทำความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้เป็นไปตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักธรรมาภิบาล และหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ ๗ ว่าด้วยแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ มาตรา ๘๓ วางกฎเกณฑ์การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีให้อยู่ในกรอบของความเป็นธรรม และไม่ขัดต่อหลักการเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนั้น ก็เสนอให้เพิ่มอีก

๒ มาตรา คือมาตรา ๘๓/๑ และ ๘๓/๒ เพื่อให้การคุ้มครองภาคเกษตรกรรมและเกษตรกรรายย่อย องค์ความรู้ และกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรพันธุกรรม และมรดกภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ

ส่วนที่ ๘ ว่าด้วย แผนนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มาตรา ๘๔ ขยายขอบข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวกับมาตรการและกระบวนการปฏิรูปที่ดิน การวางผังเมือง การจัดการดูแลและใช้ทรัพยากรน้ำ

ส่วนที่ ๙ ว่าด้วยแผนนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ ทรัพยากรพลังงาน และพลังงาน มาตรา ๘๕ เพิ่มเน้นถึงการส่งเสริมการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ การรักษาและพัฒนาภูมิปัญญา และคุ้มครองทรัพยากรพลังงานของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น

๒.๒ หมวด ๙ คณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๗๗ เติมข้อกำหนดมิให้คณะรัฐมนตรีรักษาการดำเนินการริเริ่มนโยบาย หรืออนุมัติ โครงการ หรือการเจรจาข้อตกลงระหว่างประเทศใด ๆ ที่สร้างความผูกพันต่อคณะรัฐมนตรีชุดต่อไป

มาตรา ๑๘๖ ขยายขอบข่ายการทำสนธิสัญญาอันมีบทเปลี่ยนแปลง “เขตอำนาจรัฐ” ให้คลุม ไปถึงสนธิสัญญาที่มีผลผูกพันทางการค้า การลงทุน หรือผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสีย หรือต่อความมั่นคง ทางเศรษฐกิจสังคมของประเทศ เหล่านี้ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา รวมทั้งต้องเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้าถึงรายละเอียด และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจก่อนการแสดงเจตนาผูกพัน

ก. บทมาตราอื่นๆ ที่เกี่ยวกับพัฒนาประชาธิปไตย

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง :-

มาตรา ๖๘ ให้ตัดวรรค ๒

มาตรา ๑๕๙ เพิ่มความในวรรค ๒ ให้ประชาชนผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายได้เข้ามีส่วนร่วมใน กระบวนการพิจารณาร่างกฎหมายในรัฐสภา

มาตรา ๒๙๗ กำหนดเวลาการดำเนินการยกเลิกแก้ไขกฎหมาย และกฎระเบียบใดที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค สิทธิชุมชน และการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งปี

มาตรา ๒๙๙ ให้ตัดทิ้งทั้งมาตรา

บทมาตราอื่นๆ คือ

หมวด ๓ มาตรา ๒๘, ๒๙, ๓๐, ๓๒, ๔๐ (พร้อมทั้งเพิ่มมาตรา ๔๐/๑, ๔๐/๒, ๔๐/๓, ๔๐/๔, ๔๐/๕, ๔๐/๖, ๔๐/๗, ๔๐/๘, ๔๐/๙, ๔๐/๑๐ และ ๔๐/๑๑) , ๔๒, ๔๓, ๔๔, ๔๕, ๔๖, ๔๗, ๔๘, ๕๐ (พร้อมทั้งเพิ่มมาตรา ๕๐/๑), ๕๒, ๕๓, ๕๔, ๖๒ และ ๖๓

หมวด ๔ มาตรา ๗๑ (ตัด) และ ๗๔

หมวด ๕ มาตรา ๗๗, ๗๙ และ ๘๖

หมวด ๖ มาตรา ๙๓, ๙๔, ๙๖, ๑๐๖ - ๑๑๕, ๑๑๙, ๑๓๓, ๑๔๘ และ ๑๕๒

หมวด ๗ มาตรา ๑๖๑

หมวด ๘ มาตรา ๑๖๔

หมวด ๑๐ มาตรา ๒๐๐, ๒๐๑, ๒๐๘ และ ๒๒๓

หมวด ๑๑ มาตรา ๒๔๗ และ ๒๔๘

บทเฉพาะกาล มาตรา ๒๙๕ และ ๒๙๘

ทั้งนี้ตามรายละเอียดแก้ไขปรับปรุงตามที่เสนอรวมไว้ในเอกสาร “รัฐธรรมนูญฉบับเจตนารมณ์ประชาชน”

ส่วนที่ ๒

- ★ ความเห็นคณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)
ต่อร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ....

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยประชาชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สิทธิเสรีภาพเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลทุกคน - การแยกเนื้อหาสิทธิเสรีภาพในหมวดนี้ออกเป็นส่วน ๆ จะต้องเป็นที่เข้าใจในหลักการว่าสิทธิในทุก ๆ ด้านเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และไม่อาจแบ่งแยกเป็นส่วน ๆ ได้
<p>มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน</p> <p>บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้</p> <p>บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรง หากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือจากรัฐ ในการใช้สิทธิตามความในหมวดนี้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มาตรานี้ควรเน้นการใช้สิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติเป็นหลัก
<p>เพิ่มมาตราใหม่ <u>มาตรา ๒๘/๑ ให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อชดเชยความเสียหายอันเนื่องจากการกระทำหรือละเลยการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐ</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อคุ้มครอง และช่วยเหลือผู้เสียหายในกรณีของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนให้รวดเร็วและเป็นธรรมขึ้น โดยไม่ผลักให้ผู้เสียหายต้องไปฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายต่อศาลเอง
<p>มาตรา ๒๙ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งต้องไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้น</p> <p>กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ให้ตราได้เท่าที่จำเป็นและต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปโดยไม่เจาะจงหรือมุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง และในกรณีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพเฉพาะเพื่อกรณีใด ให้ตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้เฉพาะเพื่อกรณีรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การบัญญัติเช่นนี้เป็นการเปิดโอกาสให้มีการจำกัดสิทธิของประชาชนมากกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ - ที่ผ่านมามีการใช้มาตรานี้เป็นข้ออ้างในการตรากฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพประชาชนจำนวนมาก จึงควรเน้นแต่หลักการในวรรคแรกเป็นสำคัญ

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับบทที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การบัญญัติเช่นนี้เป็นการเปิดโอกาสให้มีการจำกัดสิทธิของประชาชนมากกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้
<p>มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน</p> <p>ชายและหญิง และบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมีสิทธิเท่าเทียมกัน</p> <p>การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ <u>ความพิการ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพสภาพทางจิต</u> สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้</p> <p>มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น - เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าการไม่เลือกปฏิบัติจะต้องครอบคลุมทั้งสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิต รวมถึงผู้ที่มีความพิการด้วย - บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ หมายถึง <ol style="list-style-type: none"> ๑. บุคคลที่รักเพศเดียวกัน (Homosexuals หรือ gays และ lesbians) เช่น กลุ่มหญิงรักหญิง ชายรักชาย และ/หรือ บุคคลที่รักสองเพศ (Bisexuals) ซึ่งหลักการทางวิชาการจิตวิทยาและสังคมศาสตร์อธิบายว่า เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติมนุษย์ที่จะมีวิถีชีวิตทางเพศ (sexual orientation) ได้หลายแบบ รวมทั้งแบบที่เป็นรักต่างเพศด้วย (heterosexuals) ๒. บุคคลที่มีสองเพศแต่กำเนิด (Hermaphrodites) คือโดยที่สภาพทางร่างกายและอวัยวะแต่กำเนิดทำให้ไม่สามารถกำหนดได้ว่าเป็นชายหรือหญิง ๓. บุคคลที่มีบทบาทเป็นหญิงชายทางสังคมแตกต่างจากเพศสรีระที่กำเนิด (Transgendered people) เช่น กะเทย สาวประเภทสอง เป็นต้น ๔. บุคคลที่ผ่าตัดแปลงเพศ (Transsexuals) ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขและองค์การอนามัยโลก ได้ให้การรับรองว่า เป็นบุคคลที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตปกติเหมือนบุคคลทั่วไป แต่บุคคลกลุ่มนี้ถูกปฏิเสธไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย จึงถูกเลือกปฏิบัติไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย เช่นเดียวกับบุคคลที่เป็นหญิงหรือชาย
<p>มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย</p> <p>การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ แต่การลงโทษประหารชีวิตตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้</p> <p>การจับ คุมขัง ตรวจสอบค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การลงโทษประหารชีวิตถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และขณะนั้นนานาอารยประเทศได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้ว

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>ไม่ได้ เว้นแต่มีคำสั่ง หรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหาย พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับ หรือเพิกถอนการกระทำ เช่นว่านั้น รวมทั้งจะกำหนดวิธีการตามสมควร หรือการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้</p>	
<p>มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทาง และมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร</p> <p>การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน การผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์</p> <p><u>การห้ามหรือจำกัดเสรีภาพ ตามวรรคหนึ่งอันเนื่องจากเหตุแห่งชาติพันธุ์ ความเชื่อทางศาสนาหรือลัทธินิยม การประกอบอาชีพ ความคิดเห็นทางการเมืองหรือสถานะทางเศรษฐกิจ และสังคมจะกระทำมิได้</u></p> <p>การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทย เข้ามาในราชอาณาจักรจะกระทำมิได้</p>	<p>- เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มแรงงานข้ามชาติ คนไทยพลัดถิ่น และกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งที่ผ่านมามีการออกกฎระเบียบจำกัดเสรีภาพในการเดินทาง และการเลือกถิ่นที่อยู่</p>
<p>มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว ท้าวมั่ง และเสียค่าใช้จ่ายตามควรแก่กรณี</p> <p>(๒) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องสิทธิในการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย สิทธิในการได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ สิทธิในการเสนอข้อเท็จจริงข้อโต้แย้งและพยานหลักฐานของตน สิทธิในการคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ สิทธิในการได้รับการพิจารณา โดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะและการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาหรือคำสั่ง</p> <p>(๓) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างยุติธรรมภายในระยะเวลาอันสมควร และเสียค่าใช้จ่ายตามควรแก่กรณี</p>	<p>- (๑) หากจะบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ควรบัญญัติสนับสนุน ให้ช่วยเหลือผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้</p> <p>- (๓) หากจะบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ควรบัญญัติสนับสนุน ให้ช่วยเหลือผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>(๔) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีโดยเฉพาะในคดีความรุนแรงทางเพศ มีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างรวดเร็ว และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์กับตนเอง</p> <p>(๕) ผู้เสียหาย จำเลย และพยานในคดี มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง ความช่วยเหลือ ค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ</p> <p>(๖) เด็ก เยาวชน สตรี ชนเผ่า บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ คนพิการและทุพพลภาพ และผู้ป่วยทางจิตเวช ย่อมได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - (๔) คดีความรุนแรงทางเพศเป็นคดีที่มีความละเอียดอ่อนและส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้เสียหายมาก จึงควรกำหนดคุ้มครองสิทธิที่จะได้รับการสืบสวนสอบสวน การสืบพยานที่เหมาะสมเป็นธรรม และไม่เป็นการซ้ำเติมผู้เสียหายมากยิ่งขึ้น - (๖) ตัดคำว่า “ทุพพลภาพ” ออก เพราะความหมายของคำว่า “คนพิการ” ครอบคลุมคนทุพพลภาพแล้ว - เพื่อคุ้มครองกลุ่มบุคคลที่ด้อยโอกาสหรือความสามารถ และประสบปัญหาการไม่ได้รับการคุ้มครองในกระบวนการยุติธรรม
<p>เพิ่มเติมมาตราใหม่ มาตรา ๔๐/๑ - ๔๐/๑๑ (นำมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๗- ๒๔๗)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมไว้ครอบคลุม ชัดเจนกว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ดังนั้น จึงควรคงไว้ทั้งหมด - จากประสบการณ์ของกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่องร้องเรียนทั้งรายกรณี และปัญหาจากนโยบายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมมีเป็นจำนวนมากที่สุดเป็นลำดับแรกของทุกปี จึงควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญให้ชัดเจนมากที่สุด เพื่อให้ประชาชนสามารถอ้างอิงเมื่อถูกละเมิด หรือใช้เป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ - ไม่ควรใช้หลักกว่ามีอยู่ในกฎหมายแล้ว - มาตรา ๔๐ เขียนเป็นหลักการทั่วไปแม้จะกำหนดให้มีการปฏิรูปในโอกาสต่อไป แต่ไม่ควรลดทอนประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ซึ่งถือว่าสิทธิในกระบวนการยุติธรรมเป็นจุดเด่นสำคัญที่สุดประการหนึ่ง - ไม่ควรกังวลว่ารัฐธรรมนูญจะยาวเกินไป
<p>มาตรา ๔๐/๑ ในคดีอาญา การจับและคุมขังบุคคลใด จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่ง หรือหมายของศาล หรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับ โดยไม่ชักช้า ก็จะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรก และผู้ถูกจับ</p>	<p>หมายเหตุ นำมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๗</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>ซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ต้องถูกนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปด ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของ พนักงานสอบสวน เพื่อศาลพิจารณามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมาย หรือไม่ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>หมายจับหรือหมายขัง บุคคลจะออกได้ต่อเมื่อ</p> <p>(๑) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่มีอัตราโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือ</p> <p>(๒) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ด้วย</p>	
<p><u>มาตรา ๔๐/๒</u> ในคดีอาญา การค้นในที่สาธารณะ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>หมายเหตุ นำมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๘</p>
<p><u>มาตรา ๔๐/๓</u> คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลย ในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็ว และจะเรียกหลักประกันเงินเกินควรแก่กรณีมิได้ บุคคลสามารถใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็ว</p> <p>สิทธิที่จะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ให้ประกันย่อมได้รับ ความคุ้มครอง ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>บุคคลผู้ถูกควบคุม คุมขัง หรือจำคุก ย่อมมีสิทธิพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว และมีสิทธิได้รับการเยี่ยมตามสมควร</p>	<p>หมายเหตุ นำมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๙ - เพิ่ม “บุคคลสามารถใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้”</p>
<p><u>มาตรา ๔๐/๔</u> ในกรณีที่มีการคุมขังตัวบุคคลในคดีอาญาหรือในกรณีอื่นใด ผู้ถูกคุมขังเอง พนักงาน อัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขัง มีสิทธิร้องต่อศาลท้องที่ที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาว่าการคุมขังเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีคำร้องเช่นนั้น ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วนถ้าเห็นคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เห็นที่พอใจของศาล ไม่ได้ว่าการ</p>	<p>หมายเหตุ นำมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๐</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>คุมขังเป็นการขบถด้วยกฎหมาย ให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที</p>	
<p>มาตรา ๔๐/๕ ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วต่อเนื่อง และเป็นธรรม</p> <p>ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหา มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้</p> <p>ผู้เสียหายหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวนหรือ เอกสารประกอบคำให้การของตน เมื่อพนักงานอัยการ ได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>ในคดีอาญาที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาด ไม่ฟ้องแล้ว ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือผู้มีส่วนได้เสียย่อมมีสิทธิขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็น ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดี ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>หมายเหตุ นำมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๑</p>
<p>มาตรา ๔๐/๖ ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ถูกควบคุมหรือคุมขังไม่อาจหาทนายความได้ รัฐต้องให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาทนายความให้โดยเร็ว</p> <p>ในคดีแพ่งบุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>หมายเหตุ นำมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๒</p>
<p>มาตรา ๔๐/๗ บุคคลย่อมมีสิทธิไม่ให้ถ้อยคำ เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา</p> <p>ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ถูกทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้</p>	<p>หมายเหตุ นำมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๓</p>
<p>มาตรา ๔๐/๘ บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครองการปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>หมายเหตุ นำมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๔</p>
<p>มาตรา ๔๐/๙ บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่า</p>	<p>หมายเหตุ นำมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๕</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p><u>ตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</u></p> <p><u>บุคคลใดได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือแก่ร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น บุคคลนั้นหรือทายาทย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ</u></p>	
<p><u>มาตรา ๕๐/๑๐ บุคคลใดตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดีหากปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามสมควร ตลอดจนบรรดาสีทธิที่เสียไปเพราะการนั้นคืน ทั้งนี้ ตามเงื่อนไข และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ</u></p>	<p><u>หมายเหตุ</u> นำมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๖</p>
<p><u>มาตรา ๕๐/๑๑ บุคคลใดต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาอันถึงที่สุด บุคคลนั้น ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพนักงานอัยการอาจร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ และหากปรากฏตามคำพิพากษาของศาลที่รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ว่าบุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด บุคคลนั้นหรือทายาทย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามสมควร ตลอดจน บรรดาสีทธิที่เสียไปเพราะผลแห่งคำพิพากษานั้นคืน ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ</u></p>	<p><u>หมายเหตุ</u> นำมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗</p>
<p><u>มาตรา ๕๒ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ การผังเมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม การปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ทั้งนี้ ต้องมีการให้ข้อมูลและมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียก่อนดำเนินโครงการและได้รับความเห็นชอบจากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของ ตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดา</u></p>	<p>- การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เป็นการลิดรอนสิทธิในทรัพย์สินของปัจเจกบุคคล จึงต้องกระทำเท่าที่จำเป็นที่สุด และก่อนจะกระทำต้องมีการให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งหมายความรวมถึงบุคคล ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเสียก่อน</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>ที่ได้รับความสะดวกสบาย ในการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่งต้องกำหนดให้ อย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงราคาซื้อขายกันตามปกติ การได้มาสภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน</p> <p>กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุ วัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้า ใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดเจน ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้น ภายใต้อายุเวลาที่กำหนด ดังกล่าวต้องคืนให้เจ้าของเดิม หรือทายาท</p> <p>การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าของเดิมหรือทายาท ตามวรรคสาม และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชัดเจนไป ให้ เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p><u>หมายเหตุ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดในบทเฉพาะกาลว่าการออกกฎหมายตามวรรค ๔ ต้องดำเนินการแล้วเสร็จภายใน ๑ ปี
<p>มาตรา ๔๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบ กิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่าง เป็นธรรม</p> <p>การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจ ของประเทศการคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครอง ผู้บริโภค การผังเมืองการรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือ สิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพ ของประชาชน หรือเพื่อป้องกัน การผูกขาด หรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพราะการแข่งขันโดยเสรีภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์มี แนวโน้มที่จะละเมิดสิทธิมนุษยชนและไม่เป็นธรรม - ในทางปฏิบัติที่กระทำกัน การจัดระเบียบมักไม่เอื้อต่อ การประกอบอาชีพของผู้มีรายได้น้อย
<p>มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับหลักประกัน ความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงาน รวมทั้ง มีหลักประกันในการดำรงชีพทั้ง ในระหว่างการทำงาน และเมื่อพ้นภาวะการทำงาน</p> <p><u>ผู้ทำงานทุกคนต้องมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการ คุ้มครองอย่างเป็นธรรมและเพียงพอจากรัฐ ในด้าน สัญญาจ้าง ค่าตอบแทนที่เป็นธรรม สวัสดิการและประกัน สังคม สุขภาพและความปลอดภัย การรวมตัวและ การเจรจาต่อรอง สิทธิการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใน การประกอบการที่มีผลกระทบต่อผู้ทำงาน</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - แก้ไขข้อความทั้งมาตรา - เพื่อให้มีความชัดเจนในการที่ผู้ทำงาน ซึ่งครอบคลุม ผู้ใช้แรงงานทั้งในโรงงาน แรงงานเหมาค่าแรง แรงงาน รับงานไปทำที่บ้าน ลูกจ้าง ภาครัฐ แรงงานเกษตร ฯลฯ จะได้รับความคุ้มครอง และได้รับหลักประกันในด้าน ต่าง ๆ - มีการเสนอให้มืองค์กรอิสระปราศจากการครอบงำมา บริหารงานในลักษณะพหุภาคีทำหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนา ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อม ในการ ทำงานแบบครบวงจรอย่างต่อเนื่อง หลังจากรัฐธรรมนูญ

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p><u>ผู้ทำงานทุกคนต้องได้รับหลักประกันความมั่นคงในการทำงาน ไม่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมและไม่ถูกบังคับใช้แรงงานหรือเกณฑ์แรงงาน</u></p> <p><u>ให้มืองค์กรอิสระที่บริหารงานในลักษณะพหุภาคีทำหน้าที่ส่งเสริมพัฒนาคุ้มครองความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานแบบครบวงจร</u></p>	<p>๒๕๕๐ แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จโดยต้องประกันความเป็นอิสระ และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง จึงต้องบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย</p> <p>หมายเหตุให้กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๒๙๓ (๑) ให้มืองค์กรอิสระภายในหนึ่งปี หลังรัฐธรรมนูญมีประกาศใช้</p>
<p>มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียนการพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น</p> <p>การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพเกียรติยศชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน</p> <p>การสั่งปิดกิจการ การสั่งห้ามหนังสือพิมพ์ วิทยุ-กระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุชุมชน สื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อมวลชนอื่นในการเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแทรกแซง ด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อลดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้จะกระทำ มิได้</p> <p>การห้ามหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใดๆ เพื่อลดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง</p> <p>การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่น จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง</p> <p>เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย</p> <p>การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้</p>	<p>- เพื่อให้ครอบคลุมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และวิทยุชุมชน ซึ่งเป็นสื่อที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในปัจจุบันและจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>มาตรา ๔๖ พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิทยุชุมชน หรือสื่อมวลชนอื่น ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อาณัติของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพ</p> <p>ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจในกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่นย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง</p> <p>การกระทำใด ๆ ไม่ว่าในทางตรงหรือทางอ้อมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าของกิจการ อันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซง การเสนอข่าว หรือ แสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะของบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ถือว่าเป็นการจงใจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบและไม่มีผลใช้บังคับแต่เป็นการกระทำเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายหรือจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพ</p>	<p>- เพื่อให้ครอบคลุมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และวิทยุชุมชน ซึ่งเป็นสื่อที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในปัจจุบันและจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต</p>
<p>มาตรา ๔๗ คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ</p> <p>ให้มืองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม</p> <p>การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่นรวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งต้องจัดให้ภาคประชาชน มีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อสารมวลชนสาธารณะ</p> <p>การกำกับการประกอบกิจการตามวรรคสองต้องมีมาตรการเพื่อป้องกันการควบรวมหรือการครอบงำระหว่างสื่อมวลชนด้วยกันเองหรือโดยบุคคลอื่นใด ซึ่งจะมี</p>	<p>- การกำหนดในรัฐธรรมนูญว่ามีเพียงองค์กรหนึ่งเป็นการจำกัดเกินไป ถ้าจะมีมากกว่าหนึ่งองค์กร จะทำให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>ผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือปิดกั้นการได้รับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย</p> <p>ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการหนึ่งสื่อพิมพ์วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคมมิได้ ไม่ว่าในนามของตนเองหรือให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นแทน หรือจะดำเนินการโดยวิธีการอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมที่สามารถบริหารกิจการดังกล่าวได้ในทำนองเดียวกับการเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการดังกล่าวมิได้</p>	
<p>มาตรา ๔๘ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย</p> <p><u>ผู้ยากไร้ คนชรา ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ ผู้ติดเชื้อมือด้วยโอกาส คนไร้สัญชาติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และจิตเภท หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐ เพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น</u></p> <p>การจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครอง และส่งเสริมจากรัฐ</p> <p><u>การจัดการกระบวนการเรียนรู้ของรัฐ ต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนมีส่วนร่วม ทั้งนี้ รัฐต้องมีมาตรการเสริมสร้างความรู้ความเข้มแข็งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการศึกษา ตามที่กฎหมายบัญญัติ</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้พิการมีความหมายครอบคลุมผู้ทุพพลภาพแล้ว - เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และจิตเภท ซึ่งควรได้รับการคุ้มครองเป็นการเฉพาะ - การจัดกระบวนการเรียนรู้ จะมีความเหมาะสมกว่า "การจัดการศึกษาอบรม"
<p>มาตรา ๔๙ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่จำเป็นต้องระบุไว้
<p>มาตรา ๕๐ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับ <u>ยารักษาโรคที่มีมาตรฐานเดียวกัน มีสิทธิได้รับการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน มีอุปกรณ์ทางการแพทย์ ที่ครบครัน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - สิทธิที่จะได้รับการดูแลสุขภาพ เป็นสิทธิที่ประชาชนทุกคนพึงได้รับจากรัฐอย่างทั่วถึงและมีมาตรฐานเดียวกัน - กำหนดให้ชัดเจนในเรื่องยาและอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่มีมาตรฐานเดียวกัน เพื่อประโยชน์ของประชาชน

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการบริการสาธารณสุขจากรัฐ ซึ่งต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพอย่างพอเพียง</p> <p>บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตราย จากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและทันต่อเหตุการณ์</p> <p><u>รัฐต้องดำเนินการจัดหายารักษาโรคที่มีคุณภาพ ในราคาที่ เป็นธรรม</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อรับรองสิทธิที่จะได้รับบริการสาธารณสุขอย่างพอเพียง - เพื่อป้องกันปัญหาจากสิทธิบัตรยา รวมทั้งการผลิตยาแบบธุรกิจที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาที่มีความจำเป็นและมีราคาแพง
<p><u>มาตรา ๕๑/๑</u> ผู้ป่วยจิตเวชต้องได้รับความคุ้มครองจากรัฐจากการใช้ความรุนแรง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ป่วยจิตเวชมักได้รับการกระทำรุนแรงอยู่เสมอ จึงควรมีมาตรการให้ความคุ้มครอง
<p><u>มาตรา ๕๒</u> บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การดำรงชีพ- มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลและรับความช่วยเหลือจากรัฐ <u>โดยได้รับเบี้ยเลี้ยงให้สอดคล้องกับการดำรงชีพอย่างมีคุณภาพ โดยมีคณะกรรมการจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่นร่วมพิจารณา</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นสิทธิที่ผู้สูงอายุควรได้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับการรักษาพยาบาล และได้รับเงินเบี้ยเลี้ยงพอที่จะดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสิทธิดังกล่าวควรพิจารณาโดยคณะกรรมการท้องถิ่นซึ่งมีชุมชนร่วมด้วย มิใช่กรรมการจากส่วนกลาง เพราะใกล้ชิดและทราบข้อมูลดีกว่า
<p><u>มาตรา ๕๓</u> บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลืออื่นที่เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากรัฐอย่างครอบคลุม ทัวถึง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ตัดคำว่า “ทุพพลภาพ” ออก เพราะความหมายของ “คนพิการ” ครอบคลุมคนทุพพลภาพแล้ว - สวัสดิการที่รัฐจัดให้ต้องทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และผู้พิการต้องสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้
<p><u>มาตรา ๕๔</u> บุคคลที่ไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอยอมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ</p> <p><u>บุคคลย่อมมีสิทธิในที่อยู่อาศัยที่มั่นคงเพียงพอ มีความปลอดภัย มีความสงบสุข และมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมทั้ง สิทธิที่จะได้รับการปกป้องและคุ้มครองจากการถูกบังคับขับไล่หรือการรื้อย้ายให้ออกจากที่อยู่อาศัยโดยพลการ</u></p> <p><u>รัฐต้องมีมาตรการในการจัดหาที่อยู่อาศัยแก่บุคคลที่ไร้ที่อยู่อาศัยอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยคำนึงถึงคุณภาพชีวิตของบุคคลเหล่านั้นเป็นสำคัญ</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อรับรองสิทธิของบุคคลทุกคนที่จะมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง ซึ่งไม่จำกัดเฉพาะผู้ที่มีรายได้ไม่เพียงพอ - ต้องมีหลักประกันมิให้มีการบังคับให้รื้อย้าย ออกจากที่อยู่อาศัยโดยพลการ รัฐต้องมีมาตรการในการจัดที่อยู่อาศัยอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
<p><u>มาตรา ๖๒</u> บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุม โดยสงบและปราศจากอาวุธ <u>โดยรัฐต้องอำนวยความสะดวกและให้ความคุ้มครอง</u></p> <p>การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะใน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบได้ถูกบัญญัติรับรองไว้แล้วในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคี การเขียนข้อยกเว้นอาจส่งผลให้มีการใช้อำนาจรัฐลดทอนเสรีภาพในการชุมนุม ทั้งนี้ รัฐควรมีหน้าที่อำนวยความสะดวกและให้ความคุ้มครอง

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>กรณีการประชุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก</p>	
<p>มาตรา ๖๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน หรือหมู่คณะอื่น <u>โดยได้รับการคุ้มครองจากการถูกกีดกันแก้อั้งคุกคามทุกรูปแบบ</u></p> <p>ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมมีเสรีภาพ ในการรวมกลุ่มเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน และความต่อเนื่องในการจัดทำและให้บริการสาธารณะ</p> <p><u>ให้มีองค์กรกลางที่เป็นอิสระ ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน คุ้มครองและพัฒนาระบบสหกรณ์</u></p> <p>การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งและวรรคสองจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคมสหภาพ ฯลฯ ได้ถูกบัญญัติรับรองไว้แล้วในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคี การเขียนข้อยกเว้นอาจส่งผลให้มีการใช้อำนาจรัฐมาลดทอนเสรีภาพในการชุมนุม ทั้งนี้ รัฐต้องให้ความคุ้มครองจากการถูกกีดกันแก้อั้งคุกคาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรวมตัวกันก่อตั้งเป็นสหภาพแรงงานประสบปัญหาตั้งกล่าวเป็นจำนวนมาก - ควรบัญญัติให้มีองค์กรกลางที่เป็นอิสระในรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สามารถส่งเสริมและพัฒนาระบบสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ปราศจากการครอบงำและแทรกแซงจากรัฐ
<p>มาตรา ๖๔ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอันรุกรังหรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน</p> <p>มาตรา ๖๕ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม หรือชนเผ่าและกลุ่มชาติพันธุ์ มีสิทธิอำนาจร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การกำหนดและการแสวงหาทางเลือกในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐทุกระดับ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เลื่อนมาตรา ๖๔ เป็นมาตรา ๖๔/๑ และบัญญัติมาตรา ๖๕ ใหม่ - การกำหนดนโยบาย การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ฯลฯ ของรัฐ ทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ตลอดจนกลุ่มชนเผ่าและชาติพันธุ์ ดังนั้น จึงควรให้กลุ่มคนดังกล่าวได้มีส่วนร่วม ตั้งแต่การกำหนดนโยบายจนถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>มาตรา ๖๕/๑ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือ ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมหรือชนเผ่าและกลุ่มชาติพันธุ์ ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และของชาติรวมทั้งการจัดการโบราณสถาน และโบราณวัตถุ และมีส่วนร่วมสิทธิอำนาจร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งในส่วนของการปกครองส่วนท้องถิ่นและในการกำหนดนโยบายสาธารณะ</p> <p><u>การกำหนดนโยบายสาธารณะและการทำข้อตกลงระหว่างประเทศใด ๆ จะขัดต่อเจตนารมณ์การดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ชุมชนและลิตรอนบูรณาภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ฐานทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นมิได้</u></p>	<p>****(มาตรา ๖๕ เดิม)</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มกลุ่มชนเผ่าและชาติพันธุ์ เพื่อให้ครอบคลุม - การจัดการโบราณสถานและโบราณวัตถุ เป็นเรื่องที่อยู่ในชีวิตของชุมชนจึงต้องให้สิทธิแก่ชุมชนในการจัดการ - สิทธิชุมชนที่สำคัญ คือ สิทธิอำนาจร่วมในกระบวนการตัดสินใจของรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมความถึงการจัดการระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระดับนโยบายจากรัฐส่วนกลาง <p>เพิ่มวรรคใหม่</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิชุมชนจึงต้องบัญญัติเพิ่มวรรคนี้ให้ชัดเจน
<p>มาตรา ๖๖ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐ และชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง</p> <p><u>การดำเนินนโยบาย โครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต หรือบูรณาภาพของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้รับการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ชุมชน และผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์กรอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติให้ความเห็นประกอบก่อนมี</u></p> <p><u>การดำเนินการดังกล่าว</u></p> <p><u>ให้มีองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสังคมร่วมกับผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม ดำเนินการกำหนดหลักการยุทธศาสตร์และ</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ครอบคลุมนโยบาย โครงการหรือกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต บูรณาภาพของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ - ควรประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกโครงการและทุกกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ส่งผลกระทบต่อรุนแรงหรือไม่รุนแรง และการเปิดโอกาสให้รัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ดุลพินิจตีความระดับความรุนแรงย่อมเป็นช่องทางที่ทำให้เกิดปัญหา และอาจขัดต่อรัฐธรรมนูญ - ปรับข้อความท้ายวรรค ๒ ไปเป็นวรรค ๓ เพราะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน - ขยายบทบาท ภาระหน้าที่ขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมให้ทำงานได้ครอบคลุมและป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p><u>ให้ความเห็นตั้งแต่การริเริ่มนโยบายโครงการ การศึกษา ความเหมาะสม การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การดำเนินโครงการและการติดตาม ประเมินผล รวมทั้ง การให้ความเห็นต่อพันธกรณีระหว่างประเทศด้าน สิ่งแวดล้อม ก่อนรัฐสภาให้ความเห็นชอบ</u></p> <p><u>ให้องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมจัดทำรายงาน ต่อรัฐบาลและต่อรัฐสภา และมีสิทธิในการฟ้องหน่วยงาน ของรัฐ หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบในการ กระทำหรือละเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ คุณภาพชีวิต สุขภาพ ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลาย ทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อม</u></p> <p>สิทธิของบุคคล หรือชุมชนมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วย ราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วน ท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลเพื่อให้มีการ ขัดใช้ หรือฟื้นฟู ให้ได้สภาพดั้งเดิม และรัฐต้องออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการดำเนินคดีปฏิบัติหน้าที่ตาม บทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มวัตถุประสงค์ในการฟ้องร้องให้ชัดเจน และเนื่องจาก เป็นการดำเนินคดีเพื่อปกป้องคุ้มครองประโยชน์ของ ส่วนรวมจึงควรให้รัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี <u>หมายเหตุ</u> - <u>บัญญัติ</u>ในบทเฉพาะกาลมาตรา ๒๔๓ (๑) ให้จัดตั้ง องค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อมภายในหนึ่งปี
<p>มาตรา ๖๘ บุคคลย่อมมีสิทธิต่อต้านโดยสันติวิธี ซึ่งการกระทำใด ๆ ที่เป็นไป เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการ ปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่ บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้</p> <p>ในกรณีที่ประเทศตกอยู่ในภาวะวิกฤติ เหตุการณ์ คับขัน หรือเกิดสถานการณ์จำเป็นอย่างยิ่ง ในทางการเมือง ให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างนายกรัฐมนตรี ประธาน สภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้ แทนราษฎร ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด และประธานองค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวางทางป้องกันหรือแก้ไข ปัญหาดังกล่าว</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ขัดต่อหลักประชาธิปไตย

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p align="center">หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย</p>	
<p>มาตรา ๗๑ บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลซึ่งไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิได้ ย่อมได้รับสิทธิหรือเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ควรบังคับให้ประชาชนต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งแต่ควรเป็นเรื่องการพัฒนาการเมือง โดยหามาตรการจูงใจให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
<p align="center">หมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ที่ผ่านมารัฐมิได้ให้ความสำคัญกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงควรได้มีการกำหนดรายละเอียดของแนวนโยบายให้ชัดเจน เพื่อให้รัฐสภาและภาคประชาสังคมติดตามตรวจสอบได้มากขึ้น
<p>มาตรา ๗๕ บทบัญญัติในหมวดนี้เป็นเจตจำนงให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาล</p> <p>ในการแถลงนโยบายเพื่อขอความเห็นชอบต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน ต้องชี้แจงต่อรัฐสภาให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการใดในระยะเวลาใด เพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และต้องจัดทำรายงาน แสดงผลการดำเนินการรวมทั้งปัญหาและอุปสรรค เสนอต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง</p> <p><u>คณะรัฐมนตรีต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการรวมทั้งปัญหาและอุปสรรค เสนอต่อให้รัฐสภาทำหน้าที่ประเมินและตรวจสอบปีละหนึ่งครั้ง</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อเป็นหลักประกันว่าการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายของรัฐจะต้องอยู่ภายใต้หลักธรรมาภิบาล - เพื่อให้มีการติดตามตรวจสอบจากรัฐสภาอย่างจริงจังขึ้น และส่งผลที่ดียิ่งขึ้นต่อการที่รัฐจะดำเนินการตามหมวด ๕ นี้
<p>มาตรา ๗๗ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบาย ในด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) การบริหารราชการแผ่นดินต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ อย่างยั่งยืน โดยรัฐต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติ และประชาชนทุกภาคส่วนในภาพรวมเป็นสำคัญ</p> <p>(๒) จัดระบบการบริหารราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่นให้มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ชัดเจนเหมาะสมแก่การพัฒนาประเทศ และสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนจัดทำแผนพัฒนาในพื้นที่โดย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้รัฐตระหนักว่าการบริหารราชการแผ่นดินในทุกๆ ด้าน ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน - ทิศทางและแผนพัฒนาควรถูกกำหนดจากความต้องการและความเหมาะสมของชุมชน โดยร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อก่อรูปเป็นแผนพัฒนาในพื้นที่ - ไม่ควรกำหนดแผนพัฒนาจากจังหวัดเป็นหลัก

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>การประสานงานของจังหวัด <u>จังหวัดเป็นตัวแทนของรัฐ</u> ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดโดยและให้มั่งบประมาณเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผนดังกล่าว <u>รวมทั้งกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่</u></p> <p>(๓) กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น</p> <p>(๔) พัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี <u>และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐยึดถือหลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ</u></p> <p>(๕) การจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น ต้องเป็นไปเพื่อให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน</p> <p>(๖) ดำเนินการให้หน่วยงานทางกฎหมายที่มีหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐตามกฎหมายและตรวจสอบการตรากฎหมายของรัฐ ดำเนินการอย่างเป็นอิสระ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปตามหลักนิติธรรม</p> <p>(๗) จัดให้มีบริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันโดยคำนึงถึงวินัย การเงินการคลังของประเทศ และเรียกเก็บค่าบริการเพียงเท่าที่จำเป็น</p> <p>(๘) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณสุขและสาธารณสุขการตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ</p> <p>(๙) จัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของของภาคประชาชนทุกภาคส่วน และจัดทำมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่ง</p>	<p>- เน้นย้ำทั้งหลักบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และหลักธรรมาภิบาล</p> <p>- การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประชาชน ทั้งในเชิงของสิทธิและผู้รับผล ดังนั้น แผนพัฒนาการเมืองจึงควรจัดทำขึ้นโดยมีส่วนร่วมจากประชาชนทุกภาคส่วน</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>ทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งจัดให้มีสภาพัฒนาการเมืองที่มีความเป็นอิสระเพื่อติดตามสอดส่องให้มีการปฏิบัติตามแผนและมาตรฐาน ดังกล่าวอย่างเคร่งครัด</p>	
<p>ส่วนที่ ๔ แนวนโยบาย ด้านศาสนา สังคม การศึกษา และวัฒนธรรม</p>	
<p>มาตรา ๗๙ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวรวมทั้งต้องส่งเสริมและจัดระบบสวัสดิการสังคมให้แก่คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ไร้สัญชาติ หรืออพยพหลบภัย และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้</p> <p>(๒) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการสร้างเสริมสุขภาพ อันนำไปสู่สภาวะที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐาน อย่างทั่วถึงเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณสุข</p> <p>(๓) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สนับสนุนให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ สร้างเสริมและปลูกฝังความรู้และจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้รักสามัคคี ความมีระเบียบวินัย พัฒนาคุณภาพผู้ประกอบการวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษา และจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนสนับสนุน เพื่อการศึกษาอย่างเหมาะสมและเพียงพอและต่อเนื่อง</p> <p>(๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและภาคเอกชนจัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานและคุณภาพการศึกษาให้ทั่วถึงต่อเนื่องเท่าเทียมและสอดคล้องกับสภาพความต้องการในแต่ละพื้นที่</p>	<ul style="list-style-type: none"> - (๑) เพื่อกำหนดให้ครอบครัวกลุ่มบุคคลที่ควรได้รับสวัสดิการ - ไม่ควรใช้หลักสงเคราะห์แต่เน้นจัดระบบสวัสดิการสังคมเพื่อความทั่วถึง มีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และโปร่งใส - (๓) การศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญทั้งในส่วนของผู้ได้รับการศึกษาเอง และส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาวการจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการศึกษาจึงควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นหลักประกันที่มั่นคง - (๔) เพื่อให้มีความชัดเจน ว่าการจัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างทั่วถึงต่อเนื่อง และสอดคล้องกับสภาพความต้องการในพื้นที่

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>(๕) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐรวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้</p> <p>(๖) อนุรักษ์ พื้นฟู ปกป้อง และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น และต้องปลูกฝังและส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกในเรื่องดังกล่าว</p>	<p>- (๕) ควรส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิจัยเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นระบบและยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมการทำวิจัยจากภาคประชาชนด้วย</p> <p>- (๖) การเผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยควรกระทำอย่างทั่วถึง ไม่เลือกเฉพาะกรณีที่ได้รับทุนจากรัฐ</p>
<p>ส่วนที่ ๖ แนวนโยบายด้านการต่างประเทศ</p>	
<p>มาตรา ๘๑ รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธไมตรีและความร่วมมือกับนานาประเทศ และพึงถือหลักในการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาค ตลอดจนต้องปฏิบัติตามพันธกรณีที่ได้กระทำไว้กับนานาประเทศและองค์การระหว่างประเทศ</p> <p>รัฐต้องส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวกับนานาประเทศ ตลอดจนต้องให้ความคุ้มครอง และดูแลผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศ</p> <p><u>การจัดทำความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในด้านการค้า การลงทุน และการบริการต้องเป็นไปตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนต้องให้ความคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศและมีกระบวนการการตัดสินใจที่ถ่วงดุลระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติฝ่ายบริหารและภาคประชาสังคม</u></p> <p><u>รัฐต้องห้ามมาตรการและแนวทางป้องกัน คุ้มครอง และเยียวยาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั่วถึง และเป็นธรรม</u></p>	<p>- บัญญัติให้ชัดเจนและครอบคลุมยิ่งขึ้น รวมทั้งเพิ่มมาตรการ แนวทางป้องกันและเยียวยาผลกระทบ เพราะจะเป็นแนวทางที่สำคัญของรัฐในการปฏิบัติเรื่องนี้</p>
<p>ส่วนที่ ๗ แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ</p>	
<p>มาตรา ๘๓ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบาย ด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด และสนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยต้องยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการ</p>	

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>แข่งขันกับเอกชน—เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมหรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค</p> <p>(๑) ในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีรัฐต้องดำเนินการสนับสนุนระบบเศรษฐกิจที่สามารถสร้างความ เป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม และคุ้มครองผู้บริโภคโดยกำกับดูแลมิให้มีการผูกขาดตัดตอน ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยภาคเอกชน เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและประชาชน หรือเพื่อให้มีการสาธารณสุขอันจำเป็นสำหรับประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ถือเป็นภารกิจของรัฐที่จะต้องเข้าเป็นผู้ประกอบกิจการดังกล่าวด้วยตนเอง ห้ามมิให้นาวิสาหกิจของรัฐไปขายหรือกระทำเพื่อผลประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล</p> <p>(๒) สนับสนุนให้มีการใช้หลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาลควบคู่กับการประกอบกิจการ</p> <p>(๓) ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีอากรให้มีความเป็นธรรม และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม</p> <p>(๔) รักษาวินัยการเงินการคลัง เพื่อสนับสนุนเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ</p> <p>(๕) จัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชราแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง</p> <p>(๖) กำกับให้การประกอบกิจการมีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม—ป้องกันการผูกขาดตัดตอนไม่ว่าโดยทางตรงและทางอ้อม และคุ้มครองผู้บริโภค</p> <p>(๗) ดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน และส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เพื่อใช้ในการผลิตสินค้า บริการ และการประกอบอาชีพ</p> <p>(๘) ส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงานเด็กและสตรี จัดระบบแรงงานสัมพันธ์ และระบบไตรภาคีที่ผู้ทำงานมีสิทธิเลือกผู้แทนของตน จัดระบบประกันสังคม รวมทั้งคุ้มครองให้ผู้ทำงานมีคุณค่าอย่างเดียวกัน ได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ได้รับสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่เท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ</p>	<p>(๑) เพื่อไม่ให้ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเสรีมาทันทอนทำลายหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และต้องมีเป้าหมายการสร้างระบบเศรษฐกิจที่สร้างความเป็นธรรมให้ชัดเจน</p> <p>- ป้องกันการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มทุนเอกชน</p> <p>- ป้องกันการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวกับสาธารณสุขอันจะมีผลกระทบต่อประชาชน</p> <p>(๖) มีอยู่ในข้อ (๑) แล้ว</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>(๙) คุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาด ส่งเสริมให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร</p> <p>(๑๐) ส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์หรือการรวมกลุ่มของประชาชนในการดำเนินกิจการด้านเศรษฐกิจ</p> <p>(๑๑) จัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ และต้องใช้ความระมัดระวังในการกระทำใดอันอาจทำให้สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอยู่ในความผูกขาดของภาคเอกชนอันอาจก่อความเสียหายแก่รัฐ</p> <p>(๑๒) คุ้มครองและส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งการสนับสนุนการรวมกลุ่มของผู้ประกอบวิชาชีพ</p>	
<p><u>มาตรา ๘๓/๑ “รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุนระบบเกษตรกรรมยั่งยืนและเกษตรกรรายย่อย การกำหนดมาตรการปกป้องคุ้มครองภาคเกษตรกรรม การพยุงราคาสินค้าเกษตรและการแทรกแซง ราคาย่างมีประสิทธิภาพ การอุดหนุนปัจจัยการผลิตที่เหมาะสม รวมทั้งการสนับสนุนการเลือกระบบเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม และระบบนิเวศของตนและชุมชน ตลอดจนต้องคุ้มครอง พื้นที่เกษตรกรรม”</u></p>	<p>- เกษตรกรประสบปัญหายาวนาน หลากหลายรูปแบบ จึงต้องมีนโยบายที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะต่อเกษตรกรรายย่อย และเน้นทิศทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม</p>
<p><u>มาตรา ๘๓/๒ “รัฐต้องกำหนดมาตรการด้านนโยบาย หรือกฎหมาย เพื่อคุ้มครองให้เกษตรกรรายย่อยเป็นเจ้าของ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางพันธุกรรม และปัจจัยการผลิตรวมทั้งสิทธิในมรดกทรัพย์สินทางปัญญา และนวัตกรรมใดๆ ของชุมชนจะต้องได้รับการรับประกัน และคุ้มครอง เพื่อรักษาความมั่นคงทางอาหาร และรักษาวัฒนธรรมของชุมชน และจะนำไปแปรรูปเป็นของภาคเอกชนไม่ได้”</u></p> <p><u>“กิจกรรมที่เกี่ยวกับทรัพยากรพันธุกรรมและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ การจดสิทธิบัตรในทรัพยากรและมรดกภูมิปัญญาของบรรพบุรุษจะกระทำมิได้”</u></p>	<p>- เพื่อคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรมที่กำลังถูกละเมิดจากต่างชาติ และกลุ่มทุน รวมทั้งคุ้มครองสิทธิในมรดกทรัพย์สินทางปัญญาและนวัตกรรมของชุมชน</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p style="text-align: center;">ส่วนที่ ๘ แนวนโยบาย ด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม</p>	
<p>มาตรา ๘๔ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินโดยให้คำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และ <u>บูรณาภาพของฐานทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่นั้น ๆ ตามหลักวิชาให้ครอบคลุมทั่วประเทศทั้งผืนดิน ผืนน้ำ และจัดให้มีผังเมืองรวม ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมดังกล่าว</u> โดยกำหนดมาตรฐานการใช้ที่ยั่งยืนด้วยการให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีผลกระทบต่อนโยบายการใช้ที่ดินนั้นร่วมในการตัดสินใจด้วย</p> <p>(๒) ดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึง โดย <u>การปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่น</u></p> <p>(๒) <u>รัฐต้องส่งเสริมให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์และสิทธิในที่ดิน เพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึง และเป็นธรรมโดยมาตรการการปฏิรูปที่ดิน การเร่งดำเนินการพิสูจน์สิทธิพื้นที่ทับซ้อนในเขตป่า มาตรการทางภาษี การจัดตั้งธนาคารที่ดิน รวมถึงมาตรการอื่นใด เพื่อนำที่ดินมากระจายสิทธิให้เกษตรกรเป็นเจ้าของที่ดินทำกินและต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการปฏิรูปที่ดินทุกขั้นตอน</u></p> <p>(๓) จัดให้มีการวางผังเมือง พัฒนา และดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ต่อการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพโดย <u>ต้องมีส่วนร่วมของภาคประชาชน</u></p> <p>(๔) จัดระบบการจัดการ การดูแล และการใช้ทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม <u>โดยต้องมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้ง จัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร</u></p> <p>(๕) จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ โดยให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนดังกล่าวด้วย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - (๑) เพื่อคุ้มครองวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นและบูรณาภาพของฐานทรัพยากรที่อาจได้รับผลกระทบจากการใช้ที่ดิน - (๒) เพื่อเร่งให้รัฐดำเนินการแก้ไขปัญหาการประกาศเขตที่ดินของรัฐทับที่ดินของประชาชน ซึ่งยึดเยื้อมาเป็นเวลานาน ทั่วประเทศทำให้ไม่มีความมั่นคงสำหรับประชาชน - เพื่อให้รัฐกำหนดมาตรการทางภาษี และการปฏิรูปที่ดิน เพื่อกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม - การปฏิรูปที่ดินเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อชาวบ้าน ชุมชน โดยตรงจึงควรได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน - (๓) การวางผังเมืองเป็นเรื่องกระทบชาวบ้าน ชุมชน โดยตรงจึงต้องมีกระบวนการที่มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง กว่าที่ผ่านมา - (๔) ปัญหาการขาดแคลน และการแย่งชิงทรัพยากรน้ำ ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะระบุปัญหาและข้อมูลมากที่สุด จึงควรได้เข้ามาร่วมในการจัดการวางแผนทั้งลุ่มน้ำ มิใช่เพียงดูแลหรือใช้ทรัพยากรน้ำ

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>(๖) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการ การสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน</p> <p>(๗) ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยให้ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน</p> <p>(๘) ควบคุมและกำจัดการะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน</p>	<p>- (๖) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่สำคัญที่สุด คือ ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ</p>
<p style="text-align: center;">ส่วนที่ ๔ แนวนโยบาย ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และพลังงาน</p>	
<p>มาตรา ๘๕ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบาย ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และพลังงานดังต่อไปนี้ <u>ส่งเสริมการประดิษฐ์หรือการคิดค้นสิ่งใหม่ รักษาและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น</u></p> <p>(๑) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านต่าง ๆ โดยจัดให้มีกฎหมาย เฉพาะด้าน จัดงบประมาณสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และให้มีสถาบันการศึกษาและพัฒนาจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากผลการศึกษาและพัฒนา จัดให้มีระบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพและการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสม</p> <p>(๒) ส่งเสริมการประดิษฐ์หรือการคิดค้นสิ่งใหม่ รักษาและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นของภาครัฐ เอกชนและชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา</p> <p>(๓) เผยแพร่ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ และสนับสนุนให้ประชาชนใช้หลักด้านวิทยาศาสตร์ในการดำรงชีวิต</p> <p>(๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และใช้ประโยชน์จากพลังงานทดแทนซึ่งได้จากธรรมชาติและ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ</p>	<p>- (๑) การประดิษฐ์คิดค้น และรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพย์สินทางปัญญา ยังไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเพียงพอ</p> <p>- การละเมิดสิ่งเหล่านี้เป็นการลดทอนความเข้มแข็งของประชาชน และชุมชน จึงควรกำหนดแนวนโยบายเพื่อคุ้มครอง</p> <p>- (๒) เพื่อให้การส่งเสริมและคุ้มครองครอบคลุมทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่น</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p style="text-align: center;">ส่วนที่ ๑๐ แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน</p>	
<p>มาตรา ๘๖ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบาย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ</p> <p>(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ โดยต้องจัดให้มีการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วนและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจนการจัดทำบริการสาธารณะ และต้องจัดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น และผลการตัดสินใจของรัฐได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย</p> <p>(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์การทางวิชาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น และต้องไม่กระทำการที่มีลักษณะเป็นการแทรกแซงการดำเนินงานของสื่อมวลชนทั้งของรัฐและเอกชนในการเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐ เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร</p> <p>(๔) จัดให้มี<u>เกณฑ์มาตรฐานกลางตามความเหมาะสม</u> ในการกำกับดูแล ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมโดยตรงในการปกครองท้องถิ่น ตลอดจนการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>(๕) ส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และ<u>ส่งเสริมการให้มีการตรวจกฎหมายเพื่อ</u> จัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบที่จะสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่</p>	<p>(๔) ควรใช้ “เกณฑ์มาตรฐาน” แทนมาตรฐานกลาง เพราะการกำหนดมาตรฐานกลางอาจจะทำให้ขัดต่อหลักการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น</p> <p>(๕) รัฐควรส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนด้วย</p> <p>- การจัดตั้งกองทุนภาคพลเมืองควรให้เกิดและพัฒนาขึ้นจากความเข้มแข็งของภาคพลเมือง และไม่จำเป็นต้องระบุเรื่องการตรวจกฎหมายไว้</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>(๖) ส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้ง</p>	
<p>หมวด ๖ รัฐสภา</p>	
<p>ส่วนที่ ๒ สภาผู้แทนราษฎร</p>	
<p>มาตรา ๙๓ “บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้ มีสิทธิเลือกตั้ง</p> <p>(๑) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี</p> <p>(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้งและ</p> <p>(๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึง วันเลือกตั้ง</p> <p>ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๙๒ (๑) ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือผู้มีสถานที่ทำงานนอกเขตภูมิลำเนา และประสงค์จะใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้รับสมัครเลือกตั้งในเขตที่ทำงาน แทนเขตที่มีภูมิลำเนาหรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้งหรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักร ย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา</p>	<ul style="list-style-type: none"> - (๓) เพื่อให้ผู้ทำงานจำนวนมากที่อยู่นอกเขตเลือกตั้งตามภูมิลำเนา มีทางเลือกกว่าจะใช้สิทธิเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ที่ตนทำงาน หรือจะเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ที่มีภูมิลำเนาได้ โดยมีการกำหนดวิธีการเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติฯ หรือระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง - เปิดโอกาสให้ผู้ทำงานนอกเขตภูมิลำเนาสามารถใช้สิทธิเลือกผู้สมัครที่มีนโยบายใกล้เคียงกับความต้องการของตนมากขึ้น
<p>มาตรา ๙๔ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ</p> <p>(๑) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือ นักบวช</p> <p>(๒) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ</p> <p>(๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย</p> <p>(๔) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - (๑) ตัดออก เพราะขัดต่อหลักสิทธิพลเมือง - (๓) ตัดออก เพราะขัดต่อหลักสิทธิพลเมือง

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>มาตรา ๙๖ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ</p> <p>(๑) ติดยาเสพติดให้โทษ</p> <p>(๒) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต</p> <p>(๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๙๔ (๑) (๒) หรือ (๔)</p> <p>(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล</p> <p>(๕) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ</p> <p>(๖) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ</p> <p>(๗) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือ มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ</p> <p>(๘) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง</p> <p>(๙) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น</p> <p>(๑๐) เป็นสมาชิกวุฒิสภา</p> <p>(๑๑) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ</p> <p>(๑๒) เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p> <p>(๑๓) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๔</p> <p>(๑๔) เคยถูกวุฒิสภามีมติตามมาตรา ๒๖๕ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง</p>	<p>- (๕) ควรให้โอกาสผู้ที่ต้องคำพิพากษาให้จำคุกน้อยกว่า ๒ ปี มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>ส่วนที่ ๓ วุฒิสภา</p>	
<p>- มาตรา ๑๐๖ - ๑๑๕ ให้แก้ไขหลักการที่สมาชิกวุฒิสภา มาจากสรรหาเปลี่ยนเป็นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และไม่จำกัดวุฒิการศึกษาปริญญาตรี</p>	<p>- เมื่อวุฒิสภาถูกกำหนดให้มีหน้าที่สำคัญ คือ การเลือกและถอดถอนองคมนตรีอิสระ รวมทั้งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง จึงต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน</p>
<p>มาตรา ๑๑๙ สมาชิกวุฒิสภาแต่ละสภามีประธานสภาคนหนึ่งและรองประธานคนหนึ่งหรือสองคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ตามมติของสภา</p> <p>ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งจนสิ้นอายุของสภาหรือมีการยุบสภา</p> <p>ประธานและรองประธานวุฒิสภาดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันเลือกประธานและรองประธานวุฒิสภาใหม่ ซึ่งต้องกระทำทุกสามปี</p> <p>ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานและรองประธานวุฒิสภาย่อมพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระตามวรรคสองหรือวรรคสาม แล้วแต่กรณี เมื่อ</p> <p>(๑) ขาดจากสมาชิกภาพแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก</p> <p>(๒) ลาออกจากตำแหน่ง</p> <p>(๓) ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือข้าราชการการเมืองอื่น</p> <p>(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท</p> <p>ในระหว่างการดำรงตำแหน่งประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นกรรมการบริหารหรือดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองขณะเดียวกันมิได้</p>	<p>- แก้ไขมาตรานี้ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติที่แก้ไขเรื่องการเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภาจากเดิมสรรหาและจับสลากออกกึ่งหนึ่งเมื่อครบ ๓ ปี</p> <p>- ควรยอมรับความจริงที่ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคการเมือง และเป็นบทพิสูจน์ว่าจะทำหน้าที่เป็นกลางทางการเมืองหรือไม่</p>
<p>มาตรา ๑๓๐ สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภา แล้วรายงานต่อสภา มติตั้งคณะกรรมการวิสามัญดังกล่าวต้องระบุกิจการหรือเรื่องให้ชัดเจนและไม่ซ้ำหรือซ้อนกัน</p>	

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>คณะกรรมการการตามวรรคหนึ่งย่อมมีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใด มา แถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำ หรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้</p> <p>ในกรณีที่บุคคลตามวรรคสองเป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ให้ประธานคณะกรรมการการแจ้งให้รัฐมนตรีซึ่งบังคับบัญชาหรือกำกับดูแล หน่วยงานที่บุคคลนั้นสังกัดทราบและมีคำสั่งให้บุคคลนั้น ดำเนินการตามวรรคสอง เว้นแต่เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ให้ถือว่าเป็นเหตุยกเว้นการปฏิบัติตามวรรคสอง</p> <p>เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๕ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำความผิดที่ตามมาตรา ๑๒๕ ด้วย</p> <p>การมาธิการสามัญซึ่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับ อัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละ พรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๒๙ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดอัตราส่วนตามวรรคห้า</p>	<p>- การกำหนดยกเว้น เป็นเหตุให้ผู้ถูกเรียกมาชี้แจง ยกเป็นเหตุผลหลักในการปฏิเสธที่จะมาชี้แจง</p>
<p>มาตรา ๑๓๓ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา</p> <p>(๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง</p> <p>(๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง</p> <p>(๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ</p> <p>(๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ</p>	

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>(๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง</p> <p>(๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา</p> <p>(๘) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต</p> <p>(๙) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน</p> <p>(๑๐) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p> <p>(๑๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ รวมถึงคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพราะเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ
<p>มาตรา ๑๔๘ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก สตรี และคนชรา หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ หากสภาผู้แทนราษฎรมิได้พิจารณาโดยกรณีการเต็มสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรณีการทั้งหมด ทั้งนี้ โดยมีสัดส่วนหญิงและชายที่ทัดเทียมกัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีความจำเป็นใดๆ ต้องให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้วินิจฉัยและเปิดช่องให้มีการละเลยต่อการปฏิบัติตามบทบัญญัติมาตรานี้ - หากเป็นร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับเด็ก สตรี คนชรา คนพิการก็ควรให้ผู้แทนองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องได้ร่วมพิจารณาในคณะกรรมการวิสามัญ โดยมีสัดส่วนหญิงและชายที่เท่าเทียมกัน
<p>มาตรา ๑๕๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ โดยรัฐมนตรีมีหน้าที่ต้องตอบกระทู้ด้วยตนเอง แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อ คณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ทำหน้าที่ได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น - เพื่อให้รัฐมนตรีรับผิดชอบต่อรัฐสภายิ่งขึ้น
<p>มาตรา ๑๕๔ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายตามที่กำหนดในหมวด ๓ หมวด ๕ หมวด ๑๒ หมวด ๑๓ และหมวด ๑๔ แห่งรัฐธรรมนูญนี้</p> <p>คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องจัดทำหลักการเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติหรือจัดทำร่างพระราชบัญญัติเสนอมาด้วยโดยสภาผู้แทนราษฎรต้องพิจารณา กฎหมายภายในระยะเวลาไม่เกินสี่สิบห้าวัน ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของสภาผู้แทนราษฎรต้องให้ตัวแทนผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายได้เข้าไปเสนอหลักการของกฎหมายในวาระที่หนึ่ง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ควรจำกัดสิทธิของประชาชนในการเสนอแก้ไขกฎหมาย - ต้องกำหนดระยะเวลาให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณากฎหมายที่ประชาชนเสนอ โดยกำหนดเวลาไม่เกิน ๔๕ วัน - ประชาชนผู้เข้าชื่อเสนอควรได้เข้าร่วมในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่เริ่มต้น ในขั้นรับหลักการและเข้าร่วมเป็นกรณีการวิสามัญไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม - เปิดทางเลือกให้ประชาชนบางกลุ่มที่อาจไม่พร้อมในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติเสนอไปพร้อมการเข้าชื่อ โดยให้สามารถเสนอเพียงหลักการและเหตุผลได้

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p><u>ขั้นการรับหลักการและแต่งตั้งตัวแทน ผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายเป็นการรวมการวิสามัญจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนคณะกรรมการวิสามัญทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรวุฒิสภาหรือคณะกรรมการร่วมแล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว</u></p> <p>หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อรวมทั้งการตรวจสอบให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	
<p>มาตรา ๑๖๑ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติการจัดให้มีการออกเสียงประชามติให้กระทำได้ในเหตุ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่ากิจการในเรื่องใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีการออกเสียงประชามติได้</p> <p>(๒) ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้มีการออกเสียงประชามติ</p> <p>การออกเสียงประชามติตาม (๑) หรือ (๒) อาจเป็นการจัดให้เป็นการออกเสียงเพื่อมีข้อยุติโดยเสียงข้างมากของผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติในปัญหาที่จัดให้มีการออกเสียงประชามติ และมีผลผูกพันบังคับใช้ หรือเป็นการออกเสียง เพื่อให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีก็ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ</p> <p>การออกเสียงประชามติต้องเป็นการให้ออกเสียงเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในกิจการตามที่จัดให้มีการออกเสียงประชามติ และการจัดการออกเสียงประชามติในเรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือคณะบุคคลจะกระทำมิได้</p> <p>ก่อนการออกเสียงประชามติ รัฐต้องดำเนินการให้ข้อมูลอย่างเพียงพอ และให้บุคคลฝ่ายที่เห็นชอบ และไม่เห็นชอบกับกิจการนั้น มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ของตนได้อย่างเท่าเทียมกัน</p> <p>หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การออกเสียงประชามติซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดรายละเอียด</p>	<ul style="list-style-type: none"> - (๒) ตามหลักการแล้วการลงประชามติจะต้องมีผลผูกพันตามที่มีการประชามติ จึงไม่ควรให้เปิดช่องเลือกได้ว่าอาจเป็นการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีก็ได้ - การประชามติแต่ละครั้งใช้งบประมาณจำนวนมาก ก่อความยุ่งยากต่อหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งรัฐ เอกชน สื่อมวลชน รวมทั้งประชาชนทั่วประเทศ

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>เกี่ยวกับวิธีการออกเสียงประชามติ ระยะเวลาในการดำเนินการ และจำนวนเสียงประชามติเพื่อมีข้อยุติ</p>	
<p>มาตรา ๑๖๔ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สภาผู้แทนราษฎรจะต้องวิเคราะห์และพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยห้าวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาถึงสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>ถ้าสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาที่กล่าวในวรรคหนึ่งให้ถือว่าสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้นและให้เสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อวุฒิสภา</p> <p>ในการพิจารณาของวุฒิสภา วุฒิสภาจะต้องให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา โดยจะแก้ไขเพิ่มเติมใด ๆ มิได้ ถ้าพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้นในกรณีเช่นนี้และในกรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๔๖</p> <p>ถ้าร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าววุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔๔ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม</p> <p>ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะแปรญัตติเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการมิได้ แต่อาจแปรญัตติในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายตามข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (๑) เงินสงฆ์ ใช้ต้นเงินกู้ (๒) ดอกเบี้ยเงินกู้ (๓) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย <p>ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือของคณะกรรมการธิการ การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการธิการ มีส่วนไม่ว่าโดยตรง หรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย จะกระทำมิได้</p>	

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา เห็นว่ามีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหก ให้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา และศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหกให้การเสนอ การแปรญัตติหรือการกระทำดังกล่าวสิ้นผลไป</p> <p>รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับการบริหารงานโดยอิสระของรัฐสภา ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ</p> <p>ในการพิจารณางบประมาณรายจ่ายของรัฐสภา ศาลและองค์กรตามวรรคแปด หากหน่วยงานนั้นเห็นว่างบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรให้ นั้นไม่เพียงพอให้สามารถเสนอคำขอแปรญัตติต่อคณะกรรมการทำได้โดยตรง</p>	<p>- เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณครอบคลุมองค์การที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญทุกองค์กร</p>
<p>มาตรา ๑๗๐ รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด</p> <p>(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์</p> <p>(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า</p> <p>(๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๖ (๑) (๒) (๓) (๔) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๑) (๑๒) (๑๓) หรือ (๑๔)</p> <p>(๕) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปี ขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้งแต่วันแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ</p> <p>(๖) ไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี</p>	<p>- (๓) เพื่อให้สอดคล้องกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา เพราะวุฒิการศึกษามีผลจำกัดสิทธิประชาชนบางกลุ่มได้</p> <p>- (๕) ระยะเวลาการถูกจำคุกที่จะทำให้การขาดคุณสมบัติจึงควรกำหนดให้เป็นโทษที่ร้ายแรงพอสมควร จึงควรกำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ที่กำหนดไว้ ๒ ปี</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>มาตรา ๑๗๗ คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ แต่ในกรณีพ้นจากตำแหน่ง ตามมาตรา ๑๗๖ (๒) คณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ได้เท่าที่จำเป็น ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ไม่กระทำการอันมีผลเป็นการริเริ่มนโยบายหรือการอนุมัติโครงการ หรือการเจรจาข้อตกลงระหว่างประเทศใด ๆ อนุมัติงานหรือโครงการ หรือมีผลเป็นการสร้างความผูกพันต่อคณะรัฐมนตรีชุดต่อไป</p> <p>(๒) ไม่กระทำการอันเป็นการใช้อำนาจแต่งตั้งหรือย้ายข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือ เงินเดือนประจำ หรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือกิจการที่รัฐถือหุ้นเป็นส่วนใหญ่ หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่หรือพ้นจากตำแหน่ง หรือให้ผู้อื่น มาปฏิบัติหน้าที่แทน เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน</p> <p>(๓) ไม่กระทำการอันมีผลเป็นการอนุมัติให้ใช้จ่ายงบประมาณสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน</p> <p>(๔) ไม่ใช้ทรัพยากรของรัฐหรือนุเคราะห์ของรัฐเพื่อกระทำการใดซึ่งจะมีผลต่อการเลือกตั้ง และไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด</p>	<p>- (๓) เป็น (๑) และเพิ่มรายละเอียดของนโยบายหรือโครงการหรือการเจรจาข้อตกลงระหว่างประเทศใดๆ ที่ไม่พึงกระทำในช่วงการเป็นรัฐบาลรักษาการ</p>
<p>มาตรา ๑๘๖ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำสนธิสัญญาสันติภาพ สนธิสัญญาสงบศึก และสนธิสัญญาหรือหนังสือสัญญาอื่นใด กับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ</p> <p>สนธิสัญญาและหนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขต ซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามสนธิสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสนธิสัญญา หรือหนังสือสัญญา หรือมีผลผูกพันทางการค้าหรือการลงทุนหรือต่อรายจ่ายหรืองบประมาณ ของประเทศอย่างสำคัญ หรือมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของประชาชนอย่างกว้างขวางหรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ</p>	<p>- ขยายให้ครอบคลุมกว้างขวางขึ้นมากกว่าสนธิสัญญา</p> <p>- เน้นถึงความสำคัญของการได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาก่อนแสดงเจตนาผูกพัน</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>หรือสังคมของประเทศอย่างร้ายแรง ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาก่อนการแสดงเจตนาผูกพัน</p> <p>ก่อนการดำเนินการเพื่อทำสนธิสัญญาหรือหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับสนธิสัญญานั้น</p> <p>ก่อนการแสดงเจตนาผูกพันเมื่อลงนาม ในสนธิสัญญาหรือหนังสือสัญญาใดแล้ว คณะรัฐมนตรีต้องให้ประชาชนสามารถเข้าถึงรายละเอียดของสนธิสัญญาหรือหนังสือสัญญานั้น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และในกรณีที่มีการปฏิบัติตามสนธิสัญญาหรือหนังสือสัญญาก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน คณะรัฐมนตรี ต้องหาทางป้องกันและดำเนินการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบอย่างรวดเร็ว เหมาะสม และเป็นธรรม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ป้องกันมิให้ประชาชนต้องถูกผูกพันโดยไม่ได้รับรู้ และร่วมตัดสินใจก่อนเจตนาผูกพัน - ให้รัฐมีแนวทางและมาตรการป้องกันด้วย <p>หมายเหตุ</p> <p>ให้ตัดบทเฉพาะกาล มาตรา ๒๔๕(๔) ที่ให้ยกเว้นรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘๖ วรรคสาม ต่อสนธิสัญญาที่ดำเนินการก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้</p>
<p style="text-align: center;">หมวด ๑๐ ศาล</p>	
<p style="text-align: center;">ส่วนที่ ๒ ศาลรัฐธรรมนูญ</p>	
<p>มาตรา ๒๐๐ ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่ง และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีกแปดสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากบุคคลดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวนสามคน</p> <p>(๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวนสองคน</p> <p>(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสายานิติศาสตร์ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์อย่างแท้จริงและได้รับเลือกตามมาตรา ๒๐๒ จำนวนสองคน</p> <p>(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสายบริหารศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์อื่น ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารราชการแผ่นดินอย่างแท้จริงและได้รับเลือกตามมาตรา ๒๐๒ จำนวนสองคน</p>	

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคประชาสังคมจำนวนสองคน</p> <p>ในกรณีที่ไม่ผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้รับเลือกตาม (๑) หรือ (๒) ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี เลือกบุคคลอื่นซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๑ และมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์ที่เหมาะสมจะปฏิบัติหน้าที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตาม (๑)หรือ(๒) แล้วแต่กรณี</p> <p>ให้ผู้ได้รับเลือกตามวรรคหนึ่งประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ</p> <p>ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ</p>	<p>- (๕) เพื่อให้มีผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคประชาสังคมเข้าร่วมเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีประสบการณ์ที่หลากหลายขึ้น</p> <p>หมายเหตุ</p> <p>- ให้แก้ไขมาตรา ๒๑๑ เรื่ององค์ประชุมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจาก ๕ คน เป็น ๖ คน เพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนที่เพิ่มขึ้นจาก ๔ คน เป็น ๑๑ คน</p>
<p>มาตรา ๒๐๑ ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๐๐ (๓) และ (๔) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด</p> <p>(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีบริบูรณ์</p> <p>(๓) เคยเป็นรัฐมนตรี ตุลาการพระธรรมนูญ ในศาลทหารสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุด อธิบดีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางบริหารในส่วนราชการที่มีอำนาจบริหารเทียบเท่าอธิบดี หรือดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์ หรือเคยเป็นทนายความที่ประกอบวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องไม่น้อยกว่าสามสิบปีนับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อ</p> <p>(๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๔๔ หรือมาตรา ๔๖ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๑๓) หรือ (๑๔)</p> <p>(๕) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น</p> <p>(๖) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง ในระยะสามปีก่อนดำรงตำแหน่ง</p>	<p>- (๓) ไม่ควรจำกัดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะข้าราชการระดับสูงเท่านั้น เพื่อให้มีทางเลือกในการสรรหาเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะจากภาคประชาสังคม</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>(๗) ไม่เป็นกรรมการการเลือกตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p>	
<p>มาตรา ๒๐๘ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้</p> <p>การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ</p>	<p>- เพื่อให้สิทธิเข้าถึงศาลรัฐธรรมนูญไม่ถูกกีดกันหรือจำกัด</p>
<p>ส่วนที่ ๕ ศาลทหาร</p>	
<p>มาตรา ๒๒๓ ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาเฉพาะซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำการปฏิบัติหน้าที่ราชการทหาร และคดีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>การแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>- ให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาเฉพาะความผิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการทหารเท่านั้น</p>
<p>หมวด ๑๑ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ</p> <p>ตัดชื่อส่วนที่ ๑ (องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ) และส่วนที่ ๒ (องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ) ออก</p>	<p>- เปลี่ยนชื่อเป็น “องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ”</p>
<p>- แก้ไขมาตราที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอิสระต่าง ๆ ตามหลักการสำคัญ ดังนี้</p> <p>๑. ไม่เห็นด้วยกับการกำหนดคณะกรรมการสรรหาองค์กรอิสระ ๕ คน ที่มาจากประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลฎีกา ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>๒. ให้เพิ่มการกำหนดสัดส่วนจากภาคประชาสังคมต่าง ๆ ในคณะกรรมการสรรหาทุกองค์กรอิสระ</p>	<p>- เนื่องจากในหมวดนี้มีหลายมาตราที่เกี่ยวข้องจึงขอเสนอหลักการในภาพรวมเพื่อเป็นข้อพิจารณาแก้ไขปรับปรุงในรายมาตราต่อไป</p> <p>- องค์กรอิสระมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และส่งเสริมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงควรให้กรรมการสรรหามาจากบุคคลที่หลากหลาย และไม่ควรรีให้ศาลมาดำเนินการเป็นหลักเช่นที่กำหนดไว้</p> <p>- องค์กรอิสระควรยึดโยงกับภาคประชาชนให้มากขึ้น และควรเปิดกว้างด้านคุณสมบัติในทุกองค์กรอิสระ</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>๓. ในสัดส่วนของพรรคการเมืองที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ให้เปลี่ยนเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านเท่านั้น</p> <p>๔. คุณสมบัติของผู้สมัครรับการคัดเลือกให้เปิดกว้างสำหรับภาคประชาชน โดยไม่จำกัดวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ของระบบงานราชการตามที่กำหนดไว้</p> <p>๕. ต้องมีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในประเภทงานขององค์กรอิสระนั้น ๆ</p> <p>๖. ให้คำนึงถึงสัดส่วนหญิงชาย และความหลากหลายของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม</p> <p>๗. ให้วุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งเป็นผู้เลือกและถอดถอนองค์กรอิสระ</p>	
<p>มาตรา ๒๔๗ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกหกสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ โดยต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนด้วย</p> <p>ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p> <p>คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การถอดถอน และการกำหนดค่าตอบแทนกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว</p> <p>ให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๒๐๐ วรคสาม มาตรา ๒๐๒ มาตรา ๒๐๓ และมาตรา ๒๐๕ (๒) มาใช้บังคับโดยอนุโลมเว้นแต่องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นไปตามมาตรา ๒๓๖</p> <p>เพิ่มวรรคใหม่</p> <p>ให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นอิสระภายใต้การกำกับของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีการสรรหาในหลักการเดียวกับองค์กรอิสระอื่น ๆ จึงควรจัดไว้ในหมวดองค์กรอิสระ - จำนวนกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรมี ๑๑ คน เช่นเดิม เพราะปัญหาสิทธิมนุษยชนมีความหลากหลายและนับวันจะมีปัญหาเพิ่มขึ้น - ควรยึดหลักการตาม พ.ร.บ. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ในส่วนคณะกรรมการสรรหาเป็นแนวทางในการปรับปรุงองค์กรอิสระทั้งหมด เพราะมีความหลากหลาย มีส่วนร่วมของนักวิชาการ สื่อ และองค์กรพัฒนาเอกชน และกำหนดคุณสมบัติที่เปิดกว้างต่อภาคประชาสังคม - สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นอิสระภายใต้การกำกับของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และควรกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยเปลี่ยนจากส่วนราชการสังกัดรัฐสภา

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>มาตรา ๒๔๘ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการ ในกรณีที่น่าจะปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป</p> <p>(๒) เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีเห็นชอบตามที่ผู้ร้องเรียน ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ <u>และให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า</u></p> <p>(๓) เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง ในกรณีเห็นชอบตามที่ผู้ร้องเรียนว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครอง กระทบต่อ สิทธิมนุษยชน และมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย <u>และให้ศาลปกครองวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อเร่งรัดการพิจารณาคดีให้เป็นไปโดยไม่ชักช้า - ไม่ควรจำกัดเฉพาะที่มีผู้ร้องเรียน เพราะคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถหยิบยกเรื่องขึ้นมาตรวจสอบ ได้อยู่แล้ว
<p>เพิ่มอนุมาตรา ๓/๑</p> <p><u>๓/๑ ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีอำนาจในการฟ้องร้องคดีต่อศาลยุติธรรม แทนผู้เสียหายในกรณีจำเป็น</u></p> <p>(๔) เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ ต่อรัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรี เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน</p> <p>(๕) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน</p> <p>(๖) ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน</p> <p>(๗) จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา</p> <p>(๘) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่ประชาชนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและประชาชน ประกอบด้วย</p> <p>คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีอำนาจเรียกเอกสาร หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ รวมทั้งมีอำนาจอื่นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	
<p>หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น</p>	
<p>มาตรา ๒๗๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๑ ประกอบกับหมวด ๓ ส่วนที่ ๑๒ ว่าด้วยสิทธิชุมชน รัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการปกครองตนเอง โดยชุมชนท้องถิ่น ในการจัดทำบริการสาธารณะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแก้ไขปัญหาในพื้นที่</p> <p>ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ หรือมีเหตุผลพิเศษเพื่อการสืบทอดและคุ้มครองวัฒนธรรม และทรัพยากรท้องถิ่นย่อมมีสิทธิจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>ให้นำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญว่าด้วยสิทธิชุมชน มาบังคับใช้ในบทบัญญัติว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอนุโลม</p>	<p>- ทิศทางการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จำต้องอยู่ในหลักการที่ถูกต้องให้ชุมชนท้องถิ่นพัฒนาขีดความสามารถและบทบาทที่เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ สอดคล้องเหมาะสมเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง จึงสมควรให้การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จำต้องพัฒนาเข้าสู่กรอบคิดใหม่ที่นอกจากจะเพิ่ม และพัฒนาให้อำนาจท้องถิ่นมากขึ้นแล้ว การกระจายอำนาจในกรอบแนวคิดใหม่ ต้องผสมผสานมิติทางสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้พัฒนาตัวเองเป็น “ระบบ” ที่หลากหลายในวิถีชีวิต เศรษฐกิจ วัฒนธรรมของชุมชน สอดคล้องตามสภาพพื้นที่ ให้อยู่ภายใต้หลักการในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ดังนี้</p> <p>๑. ให้เกิดความเชื่อมโยงผสมผสานอยู่ด้วยกันระหว่างสิทธิชุมชน และการกระจายอำนาจสู่องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอื่นๆ (อบจ.และเทศบาล)</p> <p>๒. กำหนดสถานะ และยกระดับแผนพัฒนาชุมชน ให้เป็นจุดเชื่อมในการพัฒนาให้เกิดความสืบเนื่องทางระบบวัฒนธรรม และภูมิปัญญา ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ด้านการพัฒนาท้องถิ่น และการศึกษา เป็นต้น</p> <p>๓. สิทธิอำนาจของชุมชนท้องถิ่นในการคุ้มครองปกป้องฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งหลักประกันมิให้ขัดตกลงระหว่างประเทศใดๆ มาฉีกรอนบูรณาภาพของฐานทรัพยากร วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น</p> <p>๔. ยกระดับ และให้หลักประกันแก่ชุมชนท้องถิ่นในการตัดสินใจ และกำหนดนโยบายสาธารณะ ไม่ว่ากรณีใดๆ สิทธิการกำหนดนโยบายสาธารณะจะขัด</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
	<p>ต่อเจตนารมณ์การดำรงอยู่และบูรณภาพฐานทรัพยากรธรรมชาติไม่ได้</p> <p>๕. ต้องขยาย และแบ่งภารกิจให้แก่ท้องถิ่นควบคู่กับงบประมาณ ให้สามารถนำไปพัฒนาเศรษฐกิจวัฒนธรรม ของชุมชนท้องถิ่น หรือตามแผนพัฒนาชุมชนที่ได้จัดทำขึ้น</p>
<p>มาตรา ๒๗๓ การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมเจตนารมณ์การปกครองตนเองของท้องถิ่นและท่าทีที่จำเป็นเพื่อการรับรองคุ้มครองสิทธิชุมชน สิบทอดและคุ้มครองวัฒนธรรมให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาโดย สอดคล้องกับระบบวัฒนธรรม ภายใต้แผนการพัฒนาชุมชน ตามที่กฎหมายบัญญัติ และสอดคล้องกับรูปแบบและเจตนารมณ์ของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม และจะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ มิได้</p> <p>ในการกำกับดูแลตามวรรคหนึ่ง ให้มีมาตรฐานกลางในการดำเนินงานเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติได้เอง โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างในระดับของการพัฒนาและประสิทธิภาพในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และต้องสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตัดสินใจดำเนินงานตามความต้องการ รวมทั้งจัดให้มีกลไกการตรวจสอบการดำเนินงานโดยองค์กรชุมชนและประชาชนเป็นหลัก</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดวัตถุประสงค์ของการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน - การกำหนดมาตรฐานกลาง ดำเนินการโดยส่วนกลาง เท่ากับเป็นการเพิ่มอำนาจแก่ส่วนกลาง ในการกำกับดูแลส่วนท้องถิ่น ขาดความเป็นอิสระ และขัดต่อเจตนารมณ์ในการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งควรเน้นบทบาทการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบโดยชุมชน
<p>มาตรา ๒๗๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย กำหนดแผนพัฒนาท้องถิ่น การปกครอง การบริหาร การจัดบริการ สาธารณะที่มีความหลากหลาย การบริหารงานบุคคล การเงิน และการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยต้องจัดให้องค์กรชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาที่คำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวมด้วย</p> <p>การกำหนดอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - องค์กรชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ได้รับผลจากการกำหนดนโยบายและจากการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องให้มีส่วนร่วมดังกล่าวด้วย - เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตระหนักถึงสิทธิที่เกิดขึ้นและคงอยู่ของชุมชน และสร้างความร่วมมือกัน

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>ท้องถิ่นด้วยตนเอง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยต้องคำนึงถึงสิทธิชุมชนและการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ</p> <p>ให้มีการส่งเสริมและช่วยเหลือให้เกิดความร่วมมือในระดับพื้นที่ในระหว่างชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รวมถึงการบริหารงานโดยอิสระและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบการเงินการคลังท้องถิ่นให้สามารถจัดบริการสาธารณะได้โดยครบถ้วนตามอำนาจหน้าที่ และดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน ร่วมกันจัดตั้งองค์การบริหารสาธารณะ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเป็นประโยชน์ในการบริการประชาชนอย่างทั่วถึง</p> <p>เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมความร่วมมือและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับชุมชน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง อาจร่วมกันจัดทำโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น</p> <p>ในการพัฒนาการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ให้มีคณะกรรมการนโยบายพัฒนาการกระจายอำนาจ เป็นองค์กรอิสระ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและส่งเสริมการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยประกอบด้วยภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคราชการ ภาคประชาสังคมภาคประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิ</p> <p>ให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่การบริการสาธารณะ การจัดสรรภาษีอากร ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง รวมทั้งการกำหนดระบบตรวจสอบและประเมินผล ซึ่งต้องคำนึงถึงความแตกต่างกันตามขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ โดยมีคณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้แทนภาคประชาสังคม และผู้แทนจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจำนวนเท่ากัน เป็นผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย</p>	<p>เพื่อความเข้มแข็ง ของท้องถิ่น ซึ่งสามารถทำงานร่วมกันได้กว้างขวางกว่าเฉพาะในเขตปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่ง ๆ</p> <p>- การกำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายพัฒนาการกระจายอำนาจเป็นองค์กรอิสระ เพื่อเป็นหลักประกันการกระจายอำนาจโดยกำหนดสัดส่วนจากภาคส่วนต่าง ๆ อย่างชัดเจนและเหมาะสม</p> <p>หมายเหตุ ให้กำหนดในบทเฉพาะกาลให้มีคณะกรรมการนโยบายพัฒนาการกระจายอำนาจภายในหนึ่งปี</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>มาตรา ๒๗๕ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นโดยให้คำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชาย</p> <p>การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรง และลับ</p> <p>สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี</p> <p>คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น และจะมีผลประโยชน์ขัดกันกับการดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายบัญญัติมิได้</p> <p>คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น — คณะผู้บริหารท้องถิ่นและผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>ในกรณีที่มีการยุบสภาท้องถิ่น หรือในกรณีที่สมาชิกสภาท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะตามมาตรา ๒๗๖ และต้องมีการแต่งตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่รักษาการเป็นการชั่วคราว มิให้นำบทบัญญัติวรรคสอง วรรคสาม และวรรคหก มาใช้บังคับ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ผู้รักษาการผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินนโยบายหรือจัดทำโครงการใหม่ที่มีผลผูกพันต่อผู้บริหารคนต่อไปมิได้</p> <p>ในกรณีที่มีการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ อาจจัดโครงสร้างการบริหารรูปแบบอื่นที่แตกต่างจากบทบัญญัตินี้ได้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ควรกำหนดสัดส่วนหญิงชายในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การตัดสินใจ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงชาย - คณะผู้บริหารท้องถิ่นเป็นโครงสร้างเดิม ซึ่งยังคงเหลืออยู่เฉพาะบางองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่ครบวาระเท่านั้น จึงไม่ควรบัญญัติค้ำไว้ - เพื่อมิให้ผู้บริหารในช่วงรักษาการดำเนินการเกินขอบเขตที่พึงกระทำ โดยยึดหลักเช่นเดียวกับบรรดารักษาการโดยอนุโลม - เพื่อป้องกันไม่ให้อำนาจรูปแบบพิเศษมาใช้ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อชุมชนและการปกครองส่วนท้องถิ่น และเพื่อมิให้มีการทำลายหลักการเลือกตั้งของท้องถิ่นที่มาจากประชาชน

ความเห็น กสม.	เหตุผล
	<p><u>หมายเหตุ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ต้องกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลให้คณะผู้บริหารท้องถิ่นที่ดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลบังคับใช้ให้อยู่ในตำแหน่งได้จนครบวาระ เพื่อมิให้กระทบต่อผู้บริหารท้องถิ่นปัจจุบัน
<p>มาตรา ๒๗๘ ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการและรูปแบบที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย <u>อย่างจริงจังและต่อเนื่อง</u></p> <p><u>ชุมชน ชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม มีสิทธิที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของท้องถิ่นในการจัดทำแผนงาน โครงการที่มีความชัดเจน เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่น เสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดลำดับความสัมพันธ์ของแผนงาน โครงการไว้ในการบริหารและการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</u></p> <p>ในกรณีที่การกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น ก่อนการกระทำนั้น และต้องให้ประชาชนมีสิทธิออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจในกิจการที่มีความสำคัญด้วย <u>ซึ่งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ</u></p> <p>องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>ในการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสาม ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๖๔ วรรคหกมาใช้บังคับโดยอนุโลม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการมีส่วนร่วมของประชาชน - ทำให้แผนพัฒนาโครงการของท้องถิ่นมาจากชุมชน และส่งเสริมความร่วมมือของชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - การกระทำที่กระทบชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนควรต้องรับฟังความคิดเห็นก่อนโดยไม่ระบุ "สาระสำคัญ"
<p>มาตรา ๒๗๙ การแต่งตั้งและการให้พนักงานข้าราชการและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งต้องเป็นไปตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่นโดยอาจได้รับการพัฒนาร่วมกันหรือสับเปลี่ยนบุคลากรระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันได้ และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการข้าราชการ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - พนักงานส่วนท้องถิ่น ไม่ควรจะเป็นข้าราชการ เพราะจะทำให้ไม่มีความเป็นอิสระ และต้องทำงานภายใต้การสั่งการจากส่วนกลาง - ถ้าเป็นระบบราชการจะขัดกับหลักการกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น แต่จะต้องสร้างระบบสวัสดิการและระบบบริหารที่ทำให้พนักงานและลูกจ้าง

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>พนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลท้องถิ่นก่อน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p><u>พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการไม่น้อยกว่าข้าราชการของหน่วยงานรัฐ</u></p> <p>ในการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องยึดถือระบบคุณธรรม มีองค์กรพิทักษ์ระบบคุณธรรมของข้าราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างระบบคุ้มครองคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงานบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>คณะกรรมการข้าราชการพนักงานส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการนโยบายพัฒนาการกระจายอำนาจเป็นผู้กำหนดจะต้องประกอบด้วย ผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนข้าราชการพนักงานส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ <u>ให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</u></p> <p>การโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษข้าราชการพนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการนโยบายพัฒนาการกระจายอำนาจเป็นผู้กำหนด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	<p>ได้รับการดูแลด้านประโยชน์และสวัสดิการต่าง ๆ ที่เหมาะสม</p> <ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการจะต้องมีผู้แทนจากภาคประชาสังคม ประกอบในวรรค ๓ - เพื่อให้จำนวนของ คณะกรรมการแต่ละภาคส่วนมีสัดส่วนที่ใกล้เคียง จึงกำหนดสัดส่วนที่ชัดเจน
<p><u>มาตรา ๒๕๐</u> องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาและส่งเสริมศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีสร้างสรรค์ของท้องถิ่น</p> <p>องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการ <u>การศึกษาอบรมกระบวนการเรียนรู้ และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ</u></p> <p><u>การจัดการการศึกษอบรมและกระบวนการเรียนรู้ภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาและส่งเสริมศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ วัฒนธรรมอันดีวัฒนธรรมสร้างสรรค์ของท้องถิ่นด้วย</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - คำว่า “กระบวนการเรียนรู้” จะเหมาะสมกว่า - คำว่า “วัฒนธรรมสร้างสรรค์” มีความหมายในเชิงพลวัต ซึ่งมีนัยที่สื่อความหมายได้ครอบคลุมกว่า

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>มาตรา ๒๕๑ เพื่อส่งเสริมและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพและคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ยั่งยืนและเป็นธรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่ <u>อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน</u></p> <p>(๒) การเข้ายมีส่วนร่วมในการจัดการ การใช้ประโยชน์ในและการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ <u>เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน</u></p> <p>(๓) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ <u>ทั้งนี้ต้องส่งเสริมให้ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินการดังกล่าว</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อระบุให้ชัดเจนว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ส่งเสริมและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพด้วย - ไม่กำหนด “ตามที่กฎหมายบัญญัติ” เพราะไม่มีความจำเป็น สามารถปฏิบัติได้เลย - (๒) การมีส่วนร่วมมีความหมายสำคัญที่การจัดการและการใช้ประโยชน์จึงต้องเพิ่มถ้อยคำดังกล่าว - (๓) ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานทรัพยากรต่อเนื่องหลายพื้นที่หลายชุมชนจึงควรบัญญัติเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมกันจัดการ และใช้ประโยชน์ร่วมกัน
<p>มาตรา ๒๕๕ ในวาระเริ่มแรก มิให้นำบทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้งานนี้ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๗ วรรคสอง มาใช้บังคับจนกว่าจะมีการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคสึนความดีและกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ กฎหมายที่จะตราขึ้นต้องไม่กระทบกระเทือนถึงการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญาซึ่ง มีผลสมบูรณ์อยู่ในขณะที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับ จนกว่าการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญานั้นจะสิ้นสุด</p> <p>(๒) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๖ มาใช้บังคับกับการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๖</p>	

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p>(๓) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๖๓ วรรคหนึ่งและวรรคสอง มาตรา ๑๖๔ วรรคเก้า มาตรา ๑๖๕ เฉพาะกรณีการกำหนดแหล่งที่มาของรายได้เพื่อชดใช้รายจ่ายที่ได้ใช้เงินคงคลัง จ่ายไปก่อน และมาตรา ๑๖๖ มาใช้บังคับภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้</p> <p>(๔) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๘๖ วรรคสาม มาใช้บังคับกับการจัดทำสนธิสัญญาที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้นำมาใช้บังคับกับการเริ่มดำเนินการสนธิสัญญาภายหลังจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้</p> <p>(๕) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๕ (๒) มาใช้บังคับกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้</p> <p>(๖) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๔๖ วรรคสี่และวรรคห้า มาใช้บังคับภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้</p>	<p>- (๔) จะขัดต่อหลักการและเจตนารมณ์ตามมาตรา ๑๘๖</p>
<p>มาตรา ๒๔๗ ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายที่มีการดำเนินการที่เป็นอิสระภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ โดยให้คณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่ศึกษาและเสนอแนะการจัดทำกฎหมายที่จำเป็นต้องตราขึ้น เพื่ออนุวัติการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และให้คณะกรรมการดังกล่าวจัดทำกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กร เพื่อการปฏิรูปกฎหมายตามมาตรา ๔๐ (๕) ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ โดยในกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติกำหนดให้มีหน้าที่สนับสนุนการดำเนินการร่างกฎหมายของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วย</p> <p>การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ต้องจัดทำกฎหมายในความรับผิดชอบ</p> <p>เพิ่มวรรคใหม่</p> <p>กฎหมาย กฎ ระเบียบใดๆ ที่ขัดรัฐธรรมนูญในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค สิทธิชุมชน และการกระจายอำนาจส่วนท้องถิ่นให้ยกเลิกและ/หรือแก้ไขให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้</p>	<p>- เนื่องจากมีกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพจำนวนมากที่ยังล้าหลังและขัดต่อรัฐธรรมนูญ ยังไม่ได้รับการแก้ไข</p> <p>- ในกรณีสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ถูกเลือกปฏิบัติตามมาตรา ๓๐ หลายประเด็นที่ยังไม่สอดคล้องกับหลักการตามรัฐธรรมนูญ หากไม่กำหนดระยะเวลาเอาไว้ จะไม่มีการแก้ไขกฎหมายที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ ดังเช่นรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ มีหลักการความเสมอภาคเขียนไว้ชัดเจนแต่ไม่ปรากฏว่ามีการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรา ๓๐ แต่อย่างไร ซึ่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๗ กำหนดมาตรการดังกล่าวไว้ว่าต้องแก้ไขภายในสองปี จึงส่งผลให้มีการแก้ไขกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิหญิงชายให้เท่าเทียมกัน เช่น การแก้ไขกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาและอัยการ เป็นต้น</p>

ความเห็น กสม.	เหตุผล
<p><u>มาตรา ๒๔๘ ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายพัฒนาการกระจายอำนาจภายในหนึ่งปีนับจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญ</u></p> <p>ให้มีการจัดทำและปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประมวลกฎหมายท้องถิ่น และกฎหมายเกี่ยวกับข้าราชการพนักงานส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการนโยบายพัฒนาการกระจายอำนาจกำหนดคบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ ภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ที่คณะกรรมการนโยบายพัฒนาการกระจายอำนาจกำหนด</p> <p>กฎหมาย กฎ ระเบียบใดๆ ที่ขัดรัฐธรรมนูญในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิชุมชนและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นให้ยกเลิก และ/หรือแก้ไขให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ</p>	<p>- เพื่อให้มีผลปฏิบัติที่ชัดเจน</p> <p>- เพื่อมิให้กฎหมาย กฎ ระเบียบที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ต่อไป</p>
<p><u>มาตรา ๒๔๙ บรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๙</u> ว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ รวมทั้ง การกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าวไม่ว่าก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ถือว่ากรณัั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้</p>	<p>- รัฐธรรมนูญฉบับถาวร ไม่ควรกำหนดให้รับรองการกระทำใด ๆ ที่เกิดขึ้นก่อนรัฐธรรมนูญนี้</p>

ภาคผนวก

ก. บทส่งท้าย

ข. แถลงการณ์คณะกรรมการ

สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เรื่อง รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย

ต้องเป็นของประชาชน

โดย ประชาชน เพื่อประชาชน

บทส่งท้าย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตระหนักในบทบาทที่สำคัญของประชาชนทุกภาคส่วนที่ต้องมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดทิศทางการปฏิรูปการเมืองเพื่อให้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่รับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างแท้จริง รวมทั้งมีมาตรการกลไกที่เข้มแข็งในการทำให้สิทธิมนุษยชนปรากฏเป็นจริง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงได้ร่วมกับภาคประชาชนทั้งในเมืองและระดับรากหญ้าจัดเวทีสาธารณะอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๔๙ อาทิ

๑. เวทีแสดงเจตนารมณ์ประชาชนต่อการปฏิรูปการเมืองและรัฐธรรมนูญ

๑. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร่วมกับเครือข่ายแต่ละภูมิภาคจัดสัมมนา เรื่อง “การประสานงานเครือข่ายและการปฏิรูปการเมืองกับการร่างรัฐธรรมนูญ”

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างวันที่ ๑๒ - ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ณ โรงแรมโซะเซ จังหวัดขอนแก่น
- ภาคเหนือ ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๖ มกราคม ๒๕๕๐ ณ โรงแรมเซ็นทรัลดวงตะวัน จังหวัดเชียงใหม่
- ภาคกลาง ตะวันออก ตะวันตก ระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๓ มกราคม ๒๕๕๐ ณ โรงแรมไอบียกเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี
- ภาคใต้ ระหว่างวันที่ ๑๑ - ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๐ ณ โรงแรมกระบี่มารีไทม์ สปาแอนด์ รีสอร์ท จังหวัดกระบี่

๒. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร่วมกับสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏ หน่วยงานสนับสนุนการปกครองท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการ ประชุมหารือ

- ครั้งที่ ๑ “แนวทางความร่วมมือและการเตรียมการในเรื่องการปฏิรูปการเมืองกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น” วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๙ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ครั้งที่ ๒ “แนวทางความร่วมมือและการเตรียมการในเรื่องการปฏิรูปการเมืองกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น” วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ครั้งที่ ๓ “ทิศทาง การปฏิรูปการเมืองและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น” วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ณ สภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ
- ครั้งที่ ๔ “บทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการปฏิรูปการเมือง และการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น” วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๙ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

- ครั้งที่ ๕ “แนวทางความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และสมาคม อบต.ในการปฏิรูปการเมืองและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น” วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๙ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ครั้งที่ ๖ “การจัดทำข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น” วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ครั้งที่ ๗ “การจัดทำข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น” วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๐ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ครั้งที่ ๘ “หลักการและแนวทางรัฐธรรมนูญว่าด้วยการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่น” วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๐ ณ โรงแรมบางกอกพาเลส กรุงเทพฯ

๓. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร่วมกับภาคีองค์กรเครือข่ายจัดเวทีการปฏิรูปการเมืองและรัฐธรรมนูญ

- เวทีสิทธิมนุษยชนในการปฏิรูปการเมือง ร่วมกับ ๒๐ องค์กร เนื่องในวันสิทธิมนุษยชนสากล วันที่ ๘ - ๙ ธันวาคม ๒๕๔๙ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- สัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “รวมพลังเครือข่ายภาคประชาชนทะเลาะเปลือกร่างรัฐธรรมนูญ” ร่วมกับ ๒๓ องค์กร วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๐ ณ โรงแรมบางกอกพาเลส กรุงเทพฯ

๔. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนจัดเวทีเฉพาะประเด็น

- สัมมนา เรื่อง “จะอยู่อย่างมั่นคงได้อย่างไร ถ้ากฎหมายไม่เอื้อ” วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ณ โรงแรมเอเชีย กรุงเทพฯ
- สัมมนา เรื่อง “ข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ไทย - สหรัฐอเมริกา : ผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน” วันที่ ๑๗ - ๑๙ มกราคม ๒๕๕๐ ณ โรงแรมอมารีวอเตอร์เกต กรุงเทพฯ
- สัมมนา เรื่อง “ข้อเสนอต่อการปฏิรูปการเมืองและการร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นสิทธิชุมชนและการกระจายอำนาจในการจัดการฐานทรัพยากร” วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- การประชุม “คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อศึกษาแนวทางการปฏิรูปการเมือง และการจัดทำข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ร่วมกับคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อศึกษาแนวทางการปฏิรูปการเมือง และการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น” วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- คณะอนุกรรมการสิทธิแรงงานร่วมกับองค์กรผู้ใช้แรงงานต่าง ๆ จัดสัมมนา ข้อเสนอต่อร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง “สิทธิผู้ทำงานและองค์กรอิสระเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน” วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒. ข้อเสนอจากองค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ประมวลความคิดเห็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญจากข้อเสนอขององค์กรภาคประชาชนที่ส่งโดยตรงต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและจากประมวลเอกสารขององค์กรเครือข่ายพันธมิตรต่าง ๆ เช่น

- ขบวนการผู้หญิงกับการปฏิรูปการเมือง
- คณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทยและสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์
- คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน
- เครือข่ายการศึกษาทางเลือก
- เครือข่ายประชาชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง
- เครือข่ายผู้ติดเชื้อ HIV ประเทศไทย
- เครือข่ายสลัม ๔ ภาค
- เครือข่ายคนพิการเพื่อรัฐธรรมนูญ
- เครือข่ายชนเผ่าเพื่อรัฐธรรมนูญ
- เวทีประชาธิปไตยเพื่อประชาชน
- สภาเครือข่ายผู้ป่วยจากการทำงาน
- สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
- สมาคมองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แห่งประเทศไทย

ฯลฯ

๓. ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมืองและการร่างรัฐธรรมนูญเป็นลำดับ ดังนี้

๑. วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๔๙ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีข้อเสนอแนะ เรื่อง “**ต้องประกันความอิสระและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างแท้จริงในกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อปฏิรูปการเมือง**” โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑) ขอให้นำรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นพื้นฐานโดยเฉพาะหมวดสิทธิเสรีภาพและการกระจายอำนาจเนื่องจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวางและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปจากทุกภาคส่วน

๒) ขอให้สภาาร่างรัฐธรรมนูญ และคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ มาจากผู้มีประสบการณ์ หลากหลายจากทุกภาคส่วนอย่างกว้างขวางที่สุด โดยคณะกรรมการความมั่นคงแห่งชาติ และรัฐบาลต้องประกัน ความเป็นอิสระอย่างเต็มที่

๓) ขอให้มีการแก้ไขที่ชัดเจนและทั่วถึงในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาชนทุกภาคส่วน

๒. วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีข้อเสนอแนะทบทวนพระราช กฤษฎีกา เรื่อง **“ข้อโต้แย้งหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ”** โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑) สภาาร่างรัฐธรรมนูญต้องมีอิสระในการคัดเลือกคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒๕ คน โดยไม่ถูกจำกัดคุณสมบัติ ข้อเสนอประกอบ คือ ให้พิจารณากำหนดสัดส่วน ให้มาจากผู้มีประสบการณ์ ทางสังคมที่หลากหลาย กล่าวคือ ให้คัดเลือกจากสมาชิกสภาาร่างรัฐธรรมนูญในภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคสังคม และภาควิชาการ อย่างน้อยภาคละ ๕ คน ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญได้สะท้อนข้อคิดเห็นที่สมบูรณ์ขึ้น ก่อนการยกร่างรัฐธรรมนูญ

๒) ถ้า คมช. หรือรัฐบาล กังวลใจว่าคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญจะไม่มีผู้เชี่ยวชาญด้าน กฎหมาย หรือการยกร่างรัฐธรรมนูญ ย่อมสามารถดำเนินการแต่งตั้งได้ จำนวน ๑๐ คน ตามที่รัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๔๙ กำหนดไว้

๓. วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร่วมกับสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบล แห่งประเทศไทย เข้าพบเพื่อยื่นข้อเสนอต่อประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง **“ข้อเสนอปฏิรูปการเมือง การอบ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นบนฐานคิดใหม่”** ที่สภาาร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑) ให้เกิดความเชื่อมโยงผสมผสานอยู่ด้วยกันระหว่างสิทธิชุมชน และการกระจายอำนาจสู่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ (อบจ.และเทศบาล)

๒) กำหนดสถานะและยกระดับแผนพัฒนาชุมชน ให้เป็นจุดเชื่อมโยงในการพัฒนาให้เกิดความสืบเนื่อง ทางระบบวัฒนธรรม และภูมิปัญญา ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายด้านการพัฒนาท้องถิ่นและการศึกษา เป็นต้น

๓) สิทธิอำนาจของชุมชนท้องถิ่นในการคุ้มครองปกป้องฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งหลักประกันมิให้ข้อตกลงระหว่างประเทศใด ๆ มาลิดรอนบูรณาภาพของฐานทรัพยากร วัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาชุมชนท้องถิ่น

๔) ยกระดับและให้หลักประกันแก่ชุมชนท้องถิ่นในการตัดสินใจ และกำหนดนโยบายสาธารณะไม่ว่ากรณี ใด ๆ สิทธิการกำหนดนโยบายสาธารณะจะขัดต่อเจตนารมณ์การดำรงอยู่และบูรณาภาพฐานทรัพยากรธรรมชาติ มิได้

๕) ต้องขยายและแบ่งภารกิจให้แก่ท้องถิ่นควบคู่กับงบประมาณให้สามารถนำไปพัฒนาเศรษฐกิจ วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น หรือตามแผนพัฒนาชุมชนที่ได้จัดทำขึ้น

๔. วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐ แดงขำว เรื่อง **“รัฐธรรมนูญฉบับเจตนารมณ์ประชาชน”** ณ สำนักงาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

แถลงการณ์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง รัฐธรรมนูญประชาธิปไตยต้องเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน

รัฐประหาร ๑๙ กันยายน ๒๕๕๙ พร้อมด้วยการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ได้นำประเทศไทยและประชาชนคนไทยอย่างเข้าสู่ห้วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงอีกวาระหนึ่ง ในเส้นทางพัฒนาการประชาธิปไตยของไทยเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากรัฐธรรมนูญ “ฉบับประชาชน” ๒๕๕๐ คำถามมีอยู่ว่า การจัดทำรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ จะบังเกิดผลเป็นการก้าวเดินออกไปข้างหน้า หรือว่าถอยหลังลงคลอง และ “การปฏิรูปการเมือง” ที่คณะรัฐประหารได้ประกาศไว้แต่แรก จะมีทางเป็นจริงหรือไม่ อย่างไร ทั้งหมดเหล่านี้เป็นสิทธิและภาระหน้าที่โดยตรงของประชาชนทั้งหมด จะพึงต้องให้ความใส่ใจติดตาม ตรวจสอบ และถ้าจำเป็นก็ต้องร่วมกันพิจารณาแก้ไขปรับปรุงเพื่อประโยชน์และอนาคตของส่วนรวม

ในท่ามกลางการถกเถียงและช่วงชิงทางความคิดในบทความตลกร้ายทั้งหลายเกี่ยวกับที่มาที่ไปของอำนาจในการจัดกลไกองค์กรสถาบันส่วนต่างๆ รวมทั้ง คุณสมบัติจริยธรรม คุณธรรมส่วนบุคคล ซึ่งล้วนเป็นเรื่องสำคัญทั้งสิ้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็จะต้องไม่ลืมหรือมองข้ามเป้าหมายหลักของการปฏิรูปการเมือง ซึ่งจะเป็นตัวกำกับควบคุมจากภาคสังคมและประชาชน ให้การใช้อำนาจเหล่านั้นได้เป็นไปอย่างถูกต้องทำนองคลองธรรม สัจธรรม ความจริงมีอยู่ว่าไม่มีระบบอำนาจใดที่จะสุจริตยุติธรรมได้โดยปราศจากการกำกับควบคุมของสังคมและประชาชน ไม่ว่าเราจะให้คุณค่าความสำคัญต่อเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมอย่างไรก็ตาม

ตามความเป็นจริงของสังคมการเมืองไทย หลักการและแนวทางการปฏิรูปการเมือง ได้มีการปูพื้นฐานเอาไว้แล้วเป็นอย่างดีจากรัฐธรรมนูญ “ฉบับประชาชน” ๒๕๕๐ ซึ่งแสดงเจตนารมณ์การปฏิรูปการเมืองไว้ชัดเจน กล่าวคือ

“.....เป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดทั้งปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ.....”

โดยสาระก็คือ เป็นหลักการและแนวทางปฏิรูปเปลี่ยนแปลงโดยยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงสภาพความเป็นจริงที่ภาคประชาชนได้ถูกกระทำการลิดรอนและบั่นทอนทำลายสิทธิเสรีภาพ ยังความสูญเสีย นานัปการ และทั้งเป็นบ่อเกิดของการทุจริตคอร์รัปชันอย่างกว้างขวางรุนแรง ดังเป็นที่ทราบกันดี

จากแง่มุมประสบการณ์ปฏิบัติงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และการนำเสนอของภาคประชาชนเอง ได้ชี้ให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมว่า ความล้มเหลวของการปฏิรูปการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญ “ฉบับประชาชน” ๒๕๔๐ ตามเจตนารมณ์ดังกล่าวข้างต้นในช่วงสิบปีที่ผ่านมา มีสมุฏฐานมาจากขาดการถ่วงดุลอำนาจจากระดับชุมชนท้องถิ่นซึ่งไม่อาจปกป้องคุ้มครองตนเองได้จากการใช้อำนาจทุจริตประพฤตมิชอบของส่วนกลาง ยังความสูญเสียอย่างเอนกอนันต์ต่อชุมชนและประชาชน รวมทั้งต้นทุนฐานทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้รับการรับรู้รับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ความสูญเสียที่ว่านี้ กำลังทวีความรุนแรงขึ้นโดยลำดับภายใต้กระแสทุนข้ามชาติในยุคโลกาภิวัตน์

โดยความจำเป็นของสถานการณ์ หัวใจและปมปัญหาการปฏิรูปการเมืองสืบต่อจากเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ “ฉบับประชาชน” ๒๕๔๐ ย่อมไม่อาจมองและเข้าใจเป็นอย่างอื่นไปได้ นอกจากเป้าหมายและแนวทางการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ระดับตำบลลงไปถึงระดับชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ผู้ดำรงชีวิตอยู่กับฐานทรัพยากรธรรมชาติส่วนต่างๆ หลากหลายของประเทศและด้วยภูมิปัญญาในการจัดการดูแลและใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ดังเป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปในปัจจุบัน

ด้วยพื้นฐานเหตุผลดังกล่าว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงนำเสนอข้อคิดเห็นเพื่อแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ โดยเน้นหนักไปที่ประเด็นของหลักการและกระบวนการกระจายอำนาจ โดยให้เป็นการเชื่อมโยงผสมผสานไปด้วยกันระหว่างสิทธิชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอยู่แล้วโดยธรรมชาติ หากแต่ยังมีความลักลั่นขัดแย้งกันภายใต้การครอบงำจากอำนาจส่วนกลาง

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามหลักการและแนวทางดังกล่าว มีจุดมุ่งหมายเพื่อการปรับปรุงโครงสร้างและกระบวนการทางการเมืองอันเป็นเงื่อนไขปัจจัยสำคัญต่อเจตนารมณ์การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ได้มีโอกาสช่องทางที่จะพัฒนาสืบเนื่องต่อไปในกระบวนการพัฒนาการประชาธิปไตยของไทย ยิ่งไปกว่านั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีความเชื่อมั่นเช่นเดียวกับประชาชนภาคส่วนต่างๆ ในข้อที่ว่า การปฏิรูปเชิงโครงสร้างทางการเมืองจะเป็นส่วนสำคัญเสริมส่งให้ปัญหาการละเมิดและบั่นทอนทำลายสิทธิเสรีภาพด้านต่างๆ ได้คลี่คลายลงไปตามลำดับ

ควบคู่ไปด้วยกันกับการปฏิรูปเชิงโครงสร้างทางการเมืองดังกล่าว ประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงโดยรีบด่วน ก็คือ ปัญหาสิทธิเสรีภาพของกลุ่มบุคคลภาคส่วนต่างๆ รวมทั้ง ผู้ด้อยโอกาสอย่างเช่น กลุ่มคนพิการ กลุ่มชาติพันธุ์ คนชรา กลุ่มผู้ติดเชื้อ ฯลฯ ทั้งที่ปรากฏและขาดหายไป ในร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เหล่านี้ จำเป็นจะต้องได้รับการพิจารณาใส่ใจอย่างทั่วถึง ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ก็ได้นำเสนอไว้ตามบทมาตราที่เกี่ยวข้อง

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแก้ไขปรับปรุงต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญทั้งหมดเหล่านี้ เป็นผลมาจากการเสวนาแลกเปลี่ยนในเวทีสาธารณะร่วมกับภาคประชาชนทั้งในเมือง และระดับรากหญ้าทั่วทุกภูมิภาค ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ปฏิบัติมาอย่างสม่ำเสมอในช่วงสามปีเศษที่ผ่านมา เป็นที่หวังว่า สิทธิเสียงของภาคประชาชนจะได้รับการหยิบยกขึ้นมาพิจารณาดำเนินการกันอย่างจริงจังในสภาร่างรัฐธรรมนูญ จุดใหญ่ใจความก็คือ อำนวยส่งเสริมให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนและพัฒนาการประชาธิปไตยได้ดำเนินอย่างต่อเนื่องจากรัฐธรรมนูญ “ฉบับประชาชน” ๒๕๔๐ ทั้งนี้ เพื่อว่า หลักการและหลักปฏิบัติเหล่านี้จะได้มีการเรียนรู้และพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปโดยลำดับ ไม่ใช่เป็นการถดถอย ดังเป็นที่หวังเกรงในหมู่สาธารณชนอยู่ในขณะนี้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐

ควบคู่ไปด้
การแก้ไขปรับปรุงโดย
เช่น กลุ่มคนพิการ ก
เหล่านี้ จำเป็นจะต่อ
ตามบทมาตราที่เกี่ยวข้อง

ข้อคิดเห็น
แลกเปลี่ยนในเวทีสภา
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ประชาชนจะได้รับกา
อำนวยความสะดวกให้สิทธิ
“ฉบับประชาชน” ๒๕
ยิ่งๆ ขึ้นไปโดยลำดับ

ที่จำเป็นต้องได้รับ
ผู้ด้อยโอกาสอย่าง
รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐
ชาติ ก็ได้นำเสนอไว้

ลมาจากการเสวนา
ซึ่งคณะกรรมการ
สิทธิเสียงของภาค
เดใหญ่ใจความก็คือ
องจากรัฐธรรมนูญ
นาให้เจริญก้าวหน้า

ดี

บ 19393 ฉ.1

KD คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
22/2550 แห่งชาติ.
ค123ร รัฐธรรมนูญ ฉบับเจตนารมณ์
2550 ประชาชน.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๔๒๒ ถนนพญาไท (เชิงสะพานหัวช้าง) แขวงวังใหม่

เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

ตู้ ปณ.๕๐๐ ปณจ.รองเมือง ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๑๙ ๒๕๕๐ โทรสาร ๐ ๒๒๑๙ ๒๕๕๓

โทรศัพท์เพื่อการร้องเรียน ๑๓๗๗

Website : www.nhrc.or.th